

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

bakalářské kombinované studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zdenka Šrámková

**Hodnoty současné rodiny, podpora fungující rodiny
prostřednictvím prorodinných služeb a jejich význam**

Praha 2012

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Olga Nytrová**

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part time)
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Zdenka Šrámková

**The values of the contemporary family, support of the
healthy family functioning via pro-family services and
its significance.**

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Supervisor:
PhDr. Olga Nytrová**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21. 3.2012

Zdenka Šrámková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat, své vedoucí bakalářské práce PhDr. Olze Nytrové za odborné vedení, pomoc, rady a čas, které mi při zpracovávání této práce věnovala.

Děkuji také své rodině za pochopení a podporu v mém studiu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pohledem na hodnoty současné rodiny. Rodina morální hodnoty analyzuje, z čehož vyplývá jaké hodnoty by měla rodina ctít, aby bylo zachováno manželství či partnerství, jaké hodnoty jsou nezbytné, nevyhnutelné při výchově dítěte a nutné pro jeho zdravý rozvoj. Proč není správné v dnešní době prosazovat individualismus, ale křesťanské hodnoty, tedy hodnoty tradiční, které je třeba neustále zdůrazňovat? Dnes atributujeme hodnoty nově, klademe ve větší míře důraz na materiální hodnoty, osobní prospěch jedince, který klademe před hodnotami rodiny. Rodiny, které se liší od tradiční rodiny nejen uznávanými hodnotami, ale v reálu i počtem dětí, které v dnešní postmoderní době, nebývají v hodnotovém žebříčku párů na prvním místě.

Práce objasňuje prarodinné služby u nás a jejich význam na základě stanovisek odborníků a praxe. Zamýšlí se nad vzděláváním rodičů před narozením dítěte a především v průběhu života dítěte. Zda je vzdělání budoucích či stávajících rodičů na osvojení, posilování, zvyšování a upevňování rodičovských kompetencí a dovedností nezbytné a jak i v této oblasti jsou důležité morální hodnoty.

Klíčové pojmy

Rodina, láska, víra, výchova, hodnota, kodex, prarodinné služby

Annotation

The Bachelor Study deals with perspective on values of a contemporary family. The family, as such, analyses moral principles which results in applying them in life -all in an effort to keep marriage or a partnership alive and in evaluating the necessary, really basic values needful for healthy development of a child. Why it is not right to support individualism but to stay with traditional, Christian principles- this should be emphasized again and again. Nowadays people tend to put more accent on materialistic values, personal progress of a one and this is being put before the family values. Families which differ from a so-called standard family either by values they accept or, in reality, by a higher number of their children are not highly ranked in the post-modern world of today.

The study sheds light on pro-family services in our country and their importance-all based on expert opinions and supported in practice. The study also reflects upon parents education before a birth of a child and, especially, during the life of the child. It also reflects the need of education for future and present parents, whether and how much mastering, strengthening and increasing of these parental competences is needful and how moral values are important on this field.

Key words

Family, love, faith, education, value, codex, pro-family services

OBSAH

ÚVOD.....	9
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. Hodnoty rodiny a jejich analýza.....	14
1.1 Rodina z pohledu sociologie.....	14
1.2 Jak vnímáme rodinu z pohledu křesťanství.....	18
1.3 Jak se formují hodnotící postoje v rodině	21
2. Morální kodex rodičů.....	25
2. 1 Důležité hodnoty v manželství.....	25
2. 2 Desatero a jeho vliv na život člověka	27
2. 3 Morální kodex rodičů	34
3. Je vzdělávání rodičů důležité?.....	37
4. Prorodinné služby u nás.....	40
5. Seznámení se Kopretinou - centrem pro rodiče s dětmi.....	49
5.1 Historie zařízení	49
5.2 Popis projektu.....	51
5.3 Metody práce.....	53
5.4 Personální zajištění.....	56

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Výzkum.....	59
6. 1 Vymezení cíle.....	59
6. 2 Formulace problému a stanovení hypotéz.....	59
6. 3 Použitá metoda.....	59
6. 4 Harmonogram postupu.....	60
6. 5 Popis zkoumaného vzorku.....	60
7 Analýza dat.....	61
7.1 Strukturovaný dotazník.....	61
7.1.1 Význam rodiny a hodnot v současné rodině.....	61
7.1.2 Udržíte mezigenerační vztahy se širší rodinou (rodiče, prarodiče, tchýně, tchán, sourozenci, vnoučata, tety, strýcové, sestřenice apod.)?.....	62
7.1.3 Jsou tyto mezigenerační vztahy pro Vás důležité a je třeba je pěstovat?.....	62
7.1.4 Jste věřící?.....	63
7.1.5 Na škále uveďte, jak je pro Vás víra důležitá v rodinných vztazích.....	63
7.1.6 Co pro Vás pojem „víra“ znamená?.....	64
7.1.7 Které jiné hodnoty jsou pro Vás život a výchovu dětí důležité a nejsou uvedeny v dotazníku?.....	66

7.1.8 Jsou pro Vás důležité prorodinné služby, které poskytuje Kopretina centrum pro rodiče s dětmi či jiná zařízení rodinného typu – např. vzdělání v oblasti rodiny a rodičovství, výživy apod?.....	66
7.1.9 Přispívá podle Vás Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi ke vzdělávání rodičů?.....	67
7.1.10 Zúčastnil(a) jste se vzdělávání v Kopretině nebo v podobném zařízení či centru?.....	68
7.1.11 Je pro Vás důležité vzdělávání v rodinných vztazích	68
7.2 Hodnoty v mezilidských vztazích.....	69
7.2.1 Očíslujte hodnoty podle toho, jak jsou pro Vás důležité v partnerském.....	69
7.2.2 Je pro Vás víra ve vztahu důležitá?.....	70
7.2.3 Víte, o čem Desatero Božích přikázání je?.....	71
7.2.4 Na škále uveďte, jak je pro Vás víra důležitá v partnerském životě.....	71
7.2.5 Je pro Vás důležitá věrnost v partnerství?.....	72
7.2.6 Byl/a byste ochoten/na přistoupit na volné manželství.....	72
7.2.7 Bojíte se zodpovědnosti v manželství?.....	73
7.2.8 Dokázal/a byste odpustit partnerovu nevěru?.....	74
7.2.9 Je pro Vás v partnerství důležitá nějaká hodnota, která není v dotazníku uvedena?.....	75
7.2.10 Respondenti v dotazníkovém šetření.....	75
8 Interpretace údajů shrnutí.....	77
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	84
SEZNAM PŘÍLOH	86

ÚVOD

„I přes mnohé katastrofické vize a předpovědi o klesající soudržnosti dnešní rodiny, o hrozbách plynoucích z rozvolněnosti manželských vztahů a nárůstu rozvodů, zůstává rodina stále nejvýznamnějším opěrným bodem a institucí socializace člověka.“ (Francois De Singly; 1999, Sociologie současné rodiny, str. 7)

Rodina je pro každého z nás jednou z nejdůležitějších hodnot v životě, ať se již jedná o názor odborníků v oblasti sociologie, filozofie, psychologie, zdravotnictví, pedagogiky nebo duchovních autorit. Na rodině, jakožto základní společenské jednotce, závisí soudržnost a rozvoj celé společnosti. Pokud rodina nefunguje, neplní své funkce tak, jak má, odráží se její obraz ve společnosti. Taková společnost uznává jiné životní hodnoty, cíle, neřídí se zásadou solidarity, ale umožňuje individualistický přístup.

Dnešní společnost je více zaměřena na výkon a materiální hodnoty. Je kladen důraz na individualismus, projevuje se sobectví a narcismus. Individualismem se ve své knize Éra prázdnoty zabývá francouzský esejist a sociální myslitel Gilles Liptovský, který kriticky komentuje druhou polovinu 20. století a celou postmoderní epochu. Ve svém zkoumání „současného individualismu“ se dotýká všech oblastí lidského života. Snaží se zjistit příčiny a pochopit současný individualismus a jeho proměny v celé jejich komplexnosti.

„Postmoderní společnost se všemi svými windsurfy, skateboardy a rogalý, je věkem, který klouže, což je sportovní výraz, jenž nejpřesněji vyjadřuje dobu, kdy res publica už nemá pevné a stálé emoční zakotvení. Rozhodující otázky kolektivního života dnes čekají stejný osud jako „pecky“ hitparád: všechny výšiny se snižují, vše sklouzává do uvolněné lhostejnosti. To, co kdysi vynikalo je strženo a stává se pouhou hračkou. Právě tím se vyznačuje narcismus – nikoli (jak se někteří domnívají) postavení jedince zcela odtrženého od společnosti a pohrouženého do solipsistického soukromí.“

Narcismus nachází svůj skutečný význam jen v historickém měřítku. V podstatě se shoduje s tendencí, která vede lidi k tomu, aby snižovali emoční náboj vkládaný do veřejného prostoru nebo do transcendentních sfér a naopak zdůrazňovali priority soukromé sféry. Narcismus je s touto historickou tendencí emočního přesunu nerozlučně spjat. Egalizace, snižování nejvyšších hierarchií a hypertrofie já mohou být podle okolností jistě více či méně výrazné, ale z dlouhodobého hlediska se zdá, že jde o vývoj nezvratný, protože dovršuje dávné směřování demokratických společností. Moc je stále pronikavější, laskavější a neviditelnější, lidé jsou stále zahleděni do sebe, „slabší“, jinými slovy labilnější a bez přesvědčení. (G. Lipovetsky; 2008, str. 19 a 20)

Sociolog Zygmunt Bauman ve své knize „Tekuté časy – Život ve věku nejistoty“, poukazuje na nejistoty v současnosti. Zamýšlí se nad jednotlivými skutečnostmi - faktory, se kterými se musí člověk potýkat a ovlivňují jeho způsob života.

„ V takovém světě nezbývá mnoho záchytných bodů, k nimž by zápasící jedinci mohli upínat své naděje na záchranu a na kterých by si mohli vydechnout v případě osobního ztroskotání. Vazby mezi lidmi jsou sice pohodlně uvolněné, ale právě pro tuto volnost jsou také děsivě nespolehlivé, a je obtížné být solidární stejně jako pochopit výhody tohoto postoje a jeho morální přednosti“. (Z Bauman; 2008 str. 30)

„Nový individualismus, rozvolňování mezilidských vazeb a uvádění solidarity jsou jednou stranou mince, jejíž druhá strana má mlhavé kontury „negativní globalizace“. (Bauman; 2008 str. 31)

Křesťanství oproti individualismu, zdůrazňuje tři nejdůležitější teologické „božské“ ctnosti pro život člověka: víru, naději a lásku jako nejvyšší hodnotu. Čtyři základní „kardinální“ ctnosti jako je: moudrost, spravedlnost, statečnost, mírnost a dále hodnoty, které napomáhají k růstu osobnosti. Jsou to např.:

odpovědnost, rodina, radost, přátelství, odpuštění, poznávání, svoboda, zdraví a život.

„Otázkou zůstává, jak se rozvíjí schopnost prožívat hodnoty? Jak se je učíme rozlišovat? Jak to zařídit, aby si více lidí uvědomilo, co moudře vyslovil už Einstein, že hodnocení člověka má vycházet z toho, co dává, ne z toho co je schopný získat“. (Nytrová; 2011, str.66)

„Zásada solidarity předpokládá soužití ve vzájemné provázanosti a odpovědnosti. Jeho obsahem je rozhodné úsilí o obecné blaho, ve kterém se konkretizuje mezilidská solidarita. Lidové úsloví říká: „Všichni plujeme na jedné lodi“. Společenský celek a jeho členové jsou spolu osudově spjati. Má-li se jeho příslušníkům dobře dařit, musí být v dobrém stavu celá společnost, a naopak.“ (Karl Heinz Peschke; 2004, Křesťanská etika, str. 460)

Cílem předkládané bakalářské práce je přiblížit důležitost a význam morálních a křesťanských hodnot v současné rodině a v mezilidských vztazích. Zabývá se pohledem na rodinu, která uznává a žije podle křesťanských hodnot, jak v partnerském a mezilidském vztahu, tak při výchově dětí. Autorka ze své praxe a lidské zkušenosti zastává názor, že rodina, která tyto hodnoty uznává a žije, vede své děti ve víře, lásce a naději.

Tyto tři jmenované jsou základními křesťanskými ctnostmi, které napomáhají dorůst k solidaritě a soudržnosti se společností. Předávají se poté generacím dále a ovlivňují tak naše klima v společnosti. V první praktické části chce autorka upozornit na hodnoty, které jsou dnes pro fungování a zachování rodiny důležité. V druhé části se bude zabývat hodnotami, které jsou důležité pro výchovu dětí a zamyslí se nad tím, zda je pro rodiče poskytování pomoci a prarodinných služeb v rámci prevence negativních jevů v rodině přínosem, či nikoliv. Autorka popisuje zařízení prevence sociálního vyloučení pro rodiče pečující o děti, které dle metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí pro rok 2012 změnilo svůj název na zařízení poskytující preventivní programy na podporu rodiny, jeho fungování a význam.

Práce vychází z morálních a křesťanských teorií a hodnot, z autorčiny praxe v prarodinných službách. Zde pracovala nejdříve jako dobrovolnice a od roku 2005 působí profesionálně jako koordinátor a realizátor prarodinného projektu, spadajícího pod Oblastní charitu Žďár nad Sázavou. V poslední řadě autorka vychází z vlastních životních hodnot a zkušeností.

Autorka se zamýšlí nad vzděláváním prostřednictvím prarodinných služeb rodičům před narozením dítěte a především v průběhu života dítěte. Zda je vzdělání budoucích či stávajících rodičů na osvojení, posilování, zvyšování a upevňování rodičovských kompetencí a dovedností třeba nezbytné a jak i v této oblasti jsou důležité morální hodnoty.

Pokud rodič sám nemá stanovený – vypracovaný – žebříček hodnot a nežije podle morálních hodnot, nemá sám co předat svým dětem, ať už z důvodu nezájmu, nevědomosti či lhostejnosti. Působí tím zmatek a nejistotu v duši dítěte, které neví, co je dobré a co špatné a přijímá tak za vzor jednání ovlivněné konzumní společností, která klade důraz na výkon, individualitu a prospěchářství. Vytrácejí se hodnoty a ctnosti či upravují se podle aktuálních potřeb, na kterých nelze stavět dobrý život, rodinu protkanou láskou, spolehlivostí, porozuměním, nadějí, bezpečím a vírou, tedy základními hodnotami, které jsou součástí zdařilého života .

„Žít dobrý rodinný život není snadné v žádné společnosti. Každá doba má své vlastní úskalí v těžkosti. Ale překonávání těchto těžkostí vede k objevení nových hodnot. A tak kromě všech pravidelných a alarmujících špatných jevů v životě rodin vidíme, jak těžkosti minulých let přivedly řadu rodin k vzájemné soudržnosti, k pocitu vzájemné odpovědnosti, ke skutečné solidaritě. Situace rodin není tedy ani ideální, ani katastrofální. Na křesťanovi je, aby rozlišil dobré i zlé, aby nepodléhal klamu, že dřív bylo vše dobré a teď je vše zlé.

Trpělivé hledání pravdy se i zde vyplatí.“

(http://knihovna.net/KNIHA/0056_t.htm, P. Ing. Aleš Opatrný)

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. První část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola definuje rodinu z dvou pohledů, sociologie

a křesťanství. Dále se zamýšlí nad hodnotami, které jsou důležité jak pro rodinu, tak fungování manželství či partnerských vztahů a správnou výchovu dětí. Závěr kapitoly vede k zamyšlení nad důležitými hodnotami z pohledu církve a je analyzován vliv křesťanských hodnot na rodinu a výchovu dětí.

Ve druhé kapitole se zamýšlíme nad smyslem rodičovstvím, jaké správné vlastnosti a hodnoty by měl mít „správný“ rodič. Autorka na ně upozorní v souboru s pravidly pro rodiče s názvem „Morální kodex rodičů“, který sestaví dle morálních teorií a životní praxe. Jakou přípravou a vzděláním prochází rodič před narozením dítě a v průběhu výchovy dítěte? Má stálé a průběžné vzdělávání rodičů význam v dnešní uspěchané době, kdy si rodina obtížně musí zajistit, jak finanční, materiální a sociální podmínky pro svoji funkčnost a životadárnost? Na tyto otázky se autorka pokusí odpovědět.

Třetí kapitola objasňuje prorodinné služby u nás, které poskytuje a podporuje stát v rámci na podporu rodiny. Jsou to služby pro rodiny, které nespádají pod Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. V loňském roce došlo k výrazným změnám z pohledu dotačních titulů na rok 2012 z Ministerstva práce a sociálních věcí, které již nepodporuje zařízení prevence sociálního vyloučení pro rodiče s dětmi do šesti let zejména na mateřské či rodičovské dovolené, kdy tyto projekty byly podporovány od roku 2005–2011. V letošním roce naše legislativa nově podporuje projekty za účelem preventivních programů na podporu rodin, kdy se do popředí dostává s rodičem i dítě, především aktivní zapojení rodiče při vzdělávání a upevňování rodičovských kompetencí, které napomáhají k tomu stát se zodpovědným a láskyplným rodičem.

Čtvrtá kapitola představuje zařízení, které podporuje a zároveň realizuje preventivní programy na podporu rodin a předcházení patologických jevů v rodině. Seznamuje s jeho historií, s aktivitami, s působením, s cílovou skupinou, s metodami práce, s personálním zajištěním, s financováním, s významem a potřebností těchto prorodinných služeb.

Druhá část bakalářské práce je praktická. Je zaměřena na výzkum pomocí evaluačních dotazníků. V první části zkoumá autorka téma: „Hodnoty a vlastnosti partnera pro fungování a zachování rodiny“, v druhé části

„Hodnoty a vlastnosti důležité při výchově dětí a pomoc prorodinných služeb“. Dotazníky budou vyplňovat rodiče docházející do rodinného centra, náhodně bez ohledu na vzdělání a náboženskou příslušnost.

Závěr práce obsahuje stručně zhodnocené podstatné poznatky z teoretické a praktické části. Autorka zhodnotí z výzkumu, jaké hodnoty a vlastnosti jsou pro fungování rodiny a partnerských vztahů důležité, zda jsou tyto hodnoty shodné i pro výchovu dětí, nebo jsou rozdílné. Dále autorka shrne dle dotazníkového šetření význam a potřebnost prorodinných služeb při vzdělávání a pomoci rodičům.

Po vyhodnocení všech výše uvedených faktorů bude výsledkem práce pohled na rodinu z hlediska životních hodnot, jejich důležitost pro fungování rodiny, zachování manželství a mezilidských vztahů. Tento závěr nám zobrazí faktický pohled na hodnoty současné rodiny z řad dotazovaných rodičů a prokáže důležitost poskytování prorodinných služeb pro rodiny s dětmi.

1. Hodnoty rodiny a jejich analýza

1.1 Rodina z pohledu sociologického

„Forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky toho, co je rodina, jsou sociokulturně podmíněny. Patří k nim společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků atd.. Funkcemi r. jsou reprodukce lidského rodu a výchova potomstva. Mnohé funkce od počátku novověku r. postupně předává státním a dalším institucím, což vede k určité krizi r., patrné především na vysoké míře rozvodovosti. I nadále však r. zůstává důležitým prostředím socializace, intimity a sociální podpory.“ (Jandourek, 2007, str. 206)

Vývoj a podobu rodiny po staletí utváří společnost, která vychází z tradiční rodiny. Podle Možného (1999) po dlouhou dobu učebnice sociologie tvrdily, že rodina je pro sociologii příkladem morfostatické instituce, kotvou jistoty pro člověka.

„Představuje sociální zařízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, stísněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává. Vývoj či pokrok tím ovšem rodina nebrzdí. Naopak: svou stabilitou, dynamikou umožňuje a v jistém smyslu i podporuje, protože brání společenský systém před chaosem a zhroucením.“ (Možný, 1999, str. 13)

„O rodině si mohl být sociální teoretik jist, že ve svých funkcích i základní struktuře ve svém dnešním stavu neliší významně od toho, jak vypadala na počátku naší civilizace. A že může s rozumnou mírou jistoty předpokládat principiálně stejné fungování a strukturu rodiny třeba i po dalším století dynamického vývoje moderních společností. Povaha moci, povaha osídlení, povaha nerovnosti, povaha práce – to všechno a ještě mnohé další procházelo revolučními změnami a dalo se očekávat, že se bude měnit

i nadále. Ale tatínek, maminka a děti? Jevilo se, že rodina působí a bude dále působit jako nenápadný, ale velmi významný stabilizující moment, který zaručuje společnosti koherenci a staví hráz anomii v proudu radikálních změn. Toto přesvědčení vládlo v sociologii po celé devatenácté století a ještě přes první polovinu dvacátého století.“ (Možný, 1999, str. 14)

Rodina je pro nás tím nejdůležitějším místem. Místem, které nám poskytuje základní lidské potřeby v každé době a společnosti, která je proměnná.

„Přesvědčení o stabilitě a neměnnosti určité, pro náš kulturní okruh charakteristické formy rodiny ovšem nutno odlišit od stability přesvědčení, že rodina je stabilizujícím prvkem sociálního systému, ať už vypadá jakkoli. Už nejstarší etické a morálně normativní spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit své rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu. Konfucius byl už před dvaceti pěti stoletími přesvědčen, že by přibylo štěstí a prosperity, kdyby se každý choval řádně ve svém rodinném životě. Nepřehlédnutelná část nejstarších posvátných židovských knih – Exodus, Deuteronium, Ecclesiastes i Žalmy a Přísloví – klade důraz na význam poslušného dodržování pravidel rodinného života.“ (tamtéž, str. 14)

V polovině dvacátého století se projevuje snaha společnosti o zachování tradiční rodiny, tradičních hodnot. Zachování soužití dvougeneračních rodin, funkční uspořádanost s větším počtem dětí v rodině. V šedesátých letech dochází k silné kritice rodiny, nastupující generace hledá smysl v tradiční rodině, kritizuje ji pro pokrytectví, tradiční rodina je označována za ideologicky utlačující koncept. Stojí za zamyšlení, zda nastupující generace nevidí v tradiční rodině omezení v morálních hodnotách, které ovlivňují manželství a společenské vztahy.

Podle Možného (2006) jakoby padesátá a až osmdesátá léta dvacátého století podtrhla a sečetla celé zrání moderního věku. Rodina, která byla pokládána za nejstabilnější výtvar naší civilizace, se podstatně změnila a mění

dál. Nemění se okrajově, ale ve svých nejzákladnějších charakteristikách. Jedná se o změny, které mají hluboké kořeny.

Jsou to zejména:

- 1. V křesťanském kulturním okruhu měla po staletí rodina monopol na legitimní sex. Tento monopol padl. Nejprve se stal všeobecně legitimní sex předmanželský, pak se začal klást otazník nad monopolní právo manželského partnera na sex toho druhého.*
- 2. I při ztrátě monopolu na legitimizaci sexu se mohla monogamická párová rodina zachovat jako institucionalizovaná legitimizace reprodukčního aktu. Protože nové technologie (zejména hormonální antikoncepce, ale i nitroděložní tělísko – UID, vasektomie...) poprvé v historii lidstva postavily opravdu účinnou hráz mezi sex a početí, i při legitimizaci mimo- manželského (před-, po-, případně extra manželského, tedy nevěry) sexu mohl zůstat monopol na legitimizaci plození dětí. Poměrně dlouho v rodině také zůstával. Od počátku sedmdesátých let ale ve všech společnostech našeho kulturního okruhu prudce stoupá počet nemanželských („nelegitimních“) dětí. V zemích, kde se čtvrtina (ale už i více než polovina) dětí rodí mimo manželství, je pak už těžké mluvit o legitimitě či nelegitimitě dětí a monopolu manželství na plození a socializaci dětí.*
- 3. Tradiční rodina přispívala ke stabilitě společnosti i tím, že výběr manželského partnera nebyl v rukou těch, kdož zakládali rodiny v novém pokolení, nýbrž byl v rukou jichž rodičů. Ti samozřejmě vybírali i (vesměs však především) s ohledem na to, na kolik je uvažovaný partner vhodný z hlediska zachování společenského postavení rodiny, jejího majetku i kulturního habitu. Individualistické klima, hodnota svobodné volby, zdůrazňována na úkor hodnoty odpovědnosti, a ztráta sociálních distancí v demokratických společnostech způsobily spolu s otevřeností mobility drah postupně podstatné oslabení vlivu rodiny původu na potencionální status rodiny prokreační a minimalizovali tento*

stabilizující prvek. Dvě světové války, světová hospodářská krize mezi nimi, u nás zejména i komunistický puč, také demonstrovaly, jak malá je jistota trvalého držení a nezměnitelné hodnoty rodinných majetků. (Možný, 2006, str. 20)

4. *Křesťanství pojímalo manželství jako instituci, která je těmi, kdož byli jednou sezdáni, nezrušitelná. Rodinu jednou založenou považovalo za doživotní. Za trvalost rodiny ručila náboženská víra svou nejvyšší autoritou: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Toto pojetí však bylo úspěšně napadeno pojetím manželství jako občanské smlouvy. Jako právního kontraktu jenž patří těm, které jsou vypověditelné kteroukoliv ze stran. Transcendentní garance svazku slábne a mizí. Na její místo nastoupil prvek tak prchlivý, jako je láska, založená na sexuální přitažlivosti. Začal růst počet rozvodů a opakovaných manželství. (Možný, 2006, str. 21)*
5. *Prohlubující se dělba práce a rozvoj speciálních institucí vyvlastnily rodině řadu jejich tradičních funkcí. Zpočátku se oddělilo bydliště od pracoviště a tím se vzdálil námezdně zaměstnaný muž. Produkční funkce rodiny slábla až ztrácela postupně další svoje základní funkce. Instituce převzaly za rodinu zodpovědnost za vzdělání, socializaci, výchovu, nahradily rodinu v předávání a respektování hodnot a v správném životním stylu. Lékaři, nemocnice a síť zařízení sociálních služeb převzaly od rodiny péči o nemocné, staré a postižené. Rodině zůstal konzum, zábava a citové bezpečí, v kterém je pro člověka nenahraditelná.*
6. *Párová monogamická rodina je instituce, kterou naše civilizace vybudovala jako svůj způsob ochrany reprodukčního procesu. Hlavním smyslem byla výchova dětí, kterých se rodilo hodně, péče o ně naplňovala život ženy a muže. S výskytem antikoncepce od poloviny sedmdesátých let klesá porodnost, čímž rodina přišla o monopol na plození dětí, ale rodina přestala mít děti vůbec.*
7. *Rodina s jedním nebo dvěma dětmi nedokáže naplnit život ženy ani muže. Změnila se povaha práce, která nevyžaduje fyzickou zdatnost.*

Od konce padesátých let ženy opouštějí domácnost, nastupují do zaměstnání a profesní kariéra se pro ně stává stejně důležitou jako pro muže. Mateřství se z celoživotního údělu mění ve významnou, ale velmi krátkou epizodu v prodlužujícím se životě ženy. Povaha a obsah komplementarity mužské a ženské role dostávají zcela radikálně nový půdorys. (Možný, 2006)

Změny uváděné v těchto sedmi bodech jsou velmi podstatné a hluboce zasahují sociální struktury soudobých společností našeho civilizačního okruhu i individuální životy všech jejich členů. Některé změny vyvolávají nutně další změny, např.: tradiční rodina, která je široká, vícegenerační, přechází na rodinu moderní, která je nukleární, manželská, ta z důvodu změn přechází v rodinu postmoderní, která je variabilní, individualizovaná. (Možný, 2006)

1.2 Jak vnímáme rodinu z pohledu křesťanství

„Muž a žena spojení v manželství vytvářejí spolu se svými dětmi rodinu. Rodinu ustanovil Bůh a dal jí základní řád. Manželství a rodina jsou zaměřeny na dobro manželů a na plazení a výchovu dětí. Mezi členy téže rodiny se vytvářejí osobní vztahy a základní odpovědnosti. V Kristu se stává rodinou (domácí) církví, protože je společenstvím víry, naděje a lásky“ (Benedictus PP. XVI, 2006)

Klademe si otázku, co znamená křesťanská rodina a jakými morálními hodnotami a ctnostmi se liší od rodiny postmoderní – současné? V dnešní době se setkáváme s názorem, že křesťanství je zastaralé a omezující pro člověka dnešní doby, ale opak je pravdou.

„Křesťanská rodina je rodina pokřtěných. Naše křesťanská identita nespočívá na našich názorech nebo na způsobu života, ale na Bohu, který ve svátosti křtu dává sám sebe. Křesťany z nás dělá Bůh. Křest každého člena

rodiny není jen krásná, více či méně vzdálená vzpomínka ani pouhá životní etapa, jakýsi iniciační rituál. Přirovnat ho můžeme spíše ke zrození pramene: pramene živé vody, kterou nám Ježíš přislíbil, pramene Boží lásky, ze které můžeme čerpat. Křesťané neprožívají něco jiného než druzí lidé, ale prožívají to jinak (nebo se o to aspoň snaží“ (Ponsadarová; 2008, str. 12)

Podle Karla-Heinze Peschke (2004) je rodina původní společenství. Jako zdroj nového lidského života je normálním a nejlepším prostředím, v němž se lidská osoba může zdravě a duševně vyvíjet. Mravní a náboženský život člověka a jeho schopnost milovat probouzí nejprve rodičovská láska. Podle 2. vatikánského koncilu „šťastný život člověka i lidské a křesťanské společnosti těsně souvisí s dobrým stavem manželského a rodinného společenství.“ (GS 47) Obnova lidské společnosti jako celku začíná vždy od obnovy rodiny. Zde platí, že každá sociální reforma musí začít právě u ní. Úpadek rodinného života je nejhlubší příčinou úpadku národů.

Důvodem pro krizi současné společnosti je vysoká míra rozvodovosti, větší nezávislost manželů a důraz kladený na individualitu ve vztazích i při výchově dětí, rostoucí počet neúplných rodin, s čímž roste i zastoupení nevlastních rodičů. Dítě tak má „dvě maminky, dva tatínky“ nebo jednoho rodiče zastupuje v krátkých časových intervalech více osob (např. tatínků), s čímž souvisí rostoucí praxe nemanželského soužití nebo soužití mimomanželské (např. nevěra).

Krize z pohledu církve:

Jak vypadá postavení rodiny v dnešním světě?

„Situace, v jaké se dnes nalézají rodina, má v sobě stránky kladné i záporné. Jedny jsou znamením spásy v Kristu, který působí ve světě, druhé jsou znamením odmítní Boží lásky člověkem. Na jedné straně je si člověk stále více vědom osobní svobody, věnuje větší pozornost kvalitě mezilidských vztahů v manželství, povznesení důstojnosti ženy, odpovědnému rodičovství a výchově dětí. Ví, že se nutně musí rozvíjet vztahy mezi jednotlivými rodinami, aby si mohly poskytovat vzájemnou duchovní a hmotnou pomoc. Objevuje

znovu vlastní poslání rodiny v církvi a její úlohu při budování spravedlivější společnosti. Ale na druhé straně jsou tu známky deformace některých základních hodnot, které vzbuzují starosti: chybné teoretické i praktické chápání vzájemné nezávislosti manželů; závažné neshody v názorech na vztah autority mezi rodiči a dětmi; četné konkrétní těžkosti rodiny při předávání duchovních hodnot; rostoucí počet rozvodů; velice rozšířené zlo potratu; stále hojnější užívání sterilizace; neustálý růst smýšlení, označovaného jako správné a přirozené, které je nepřátelské početí.

Kořenem těchto záporných jevů je často špatné chápání pojmu i zkušenosti "svobody". Není chápána jako schopnost uskutečňovat pravdu Božského plánu s manželstvím a s rodinou, nýbrž naopak jako jakási nezávislá síla, utvrzující člověka v tíhnutí za vlastním sobeckým dobrem, nezřídka proti bližnímu.

Také jiná skutečnost zaslouží naši pozornost: totiž, že v zemích takzvaného třetího světa chybějí rodinám často jak základní životní prostředky, jako je potrava, práce, bydlení, léky, tak i základní svobody. Naproti tomu v bohatších zemích přehnaný blahobyt a konzumní způsob života i jistý paradoxně s tím spojený strach a nejistota, pokud jde o budoucnost, odnímají rodičům velkodušnost a důvěru zplodit nový život. Tak je život často pokládán ne za požehnání, ale za nebezpečí, které je třeba odvrátit. Dějinná situace, v jaké žije rodina, stojí tedy před námi jako směsice světla a tmy.

Z toho je jasné, že dějiny nejsou jednoduše a nutně jen pokrok k lepšímu, nýbrž výsledek svobody, anebo ještě spíše zápasu mezi svobodami, které si navzájem odporují. Neboli podle známého výroku svatého Augustina je to střetnutí dvojí lásky: lásky k Bohu, jdoucí až k pohrdání sebou, a lásky k sobě, jdoucí až k pohrdání Bohem.

Z toho plyne, že jen výchova k lásce, zakotvená ve víře, může dát schopnost vysvětlovat ona znamení doby, která jsou historickým vyjádřením této dvojí lásky.“ (Jan Pavel II., FAMILIARIS CONSORTIO 1992, str. 8)

Pokud se zamýšlíme nad slovem láska, nejčastěji by mělo být vyslovováno a slyšet v rodinách, obzvláště v rodinách s dětmi. Výchova láskou

by měla být účinným prostředkem v prevenci, proti sobectví, lhostejnosti a nezájmu o druhé.

„Dvojí přikázání lásky“

1. „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem,
celou svou duší a celou svou myslí“.
2. „Miluj svého bližního jako sám sebe“.

(Mt. 22, 37-39, Kompendium Katechismus katolické církve, 2006, str. 181)

Je mnoho podob lásky. Výraz agapé je jednou z nejvyšších podob lásky používaný v křesťanském životě především v Bibli. Agapé = láska, kterou zachovává Bůh k lidem, nebo láska, kterou má projevovat člověk ke člověku, svému bližnímu.

1.3 Jak se formují hodnotící postoje v rodině

Duchovní a mravní vývoj člověka závisí na výchově v rodině, proto je důležité, aby rodina žila podle morálních hodnot, aby je mohla předávat dál svým dětem a učit je, co je dobré a co zlé. V rodině se poprvé člověk setkává s prvním poznáním a pochopením okolního světa. Prvně se setkává s nesobeckou vzájemnou láskou a sociálními ctnostmi jako je láska k bližnímu, spravedlnost, správná poslušnost a správné přikazování.

„Život v rodině tvoří základ pro řadu dalších ctností, jako ochotu pomáhat, ohleduplnost, slušnost, spravedlnost, píli. Rodina má žít tak, aby se její členové naučili starat se o mladé i staré, o nemocné, postižené i chudé.“

(Peschke; 2004, str. 478)

„Rodina“ jako hodnota

„Rodina je především „kolébkou tvořivosti“. Můžeme konstatovat, že rodina je jediný univerzální svazek, který dosud nebyl překonán. Téměř ve všech společenských zřízeních je rodina ochráněna, uctívána a snahy o její

narušení či rozpad jsou odsuzovány. Řada lidí, kteří hledají partnera, však přitom nechce rozbít žádnou vytvořenou rodinu, svědomí jim to nedovolí.

Rodina skýtá bezpečí, oporu, zázemí. Nalézáme v ní útočiště. Domov člověku dodává síly. Je poměrně dost lidí, kteří mají v průběhu života sny, v nichž se vracejí do rodného domu, nacházejí tam útěchu a klid a setkávají se tam s těmi, kteří už je předešli v cestě na druhý břeh.

Z rodiny nás provází řada vzpomínek, vybavujeme si obrazy, vůně, chutě, příběhy, rady do života, úsloví a moudrosti. O tom vynikajícím a specifickým způsobem píše například Marcel Proust ve svém hledání ztraceného času.

Rodina je dnes v řadě případů „odsvátostněna“. Psychologové se shodují v tom, že co dnes nejvíce chybí, je láska. Když je rodina zakotvena v lásce, není jejím členům zatěžko pro své rodiče či sourozence obětovat svůj čas, své myšlenky a nápady i finanční prostředky. Bez ohleduplnosti a tolerance rodina nemůže fungovat. V rodině se utvářejí mravní city, touha pomáhat druhým, ochraňovat slabší. Láska zbavuje sobectví, milující člověk nezávidí a nežárlí, má druhého v úctě, respektuje jeho nadání, vlastnosti a touhy. Členové rodiny jsou solidární, vzájemně se podporují.“ (Nytrová, 2011, str. 112)

Rodina je jedinečná, nenahraditelná, naše, pro kterou člověk od věků nasazuje svůj život. Je to hodnota, bez které se velmi těžko žije.

Rodina je i důležitým základem pro mezigenerační vztahy. Na počátku je rodina nukleární - máma, táta, děti, ta se pak rozrůstá o babičky, dědečky, strýce, tety, bratrance, sestřenice, prababičky, pradědečky aj. Získáváme tedy širší rodinu, která se neustále rozrůstá a obměňuje.

„Strom života“

„Na začátku rodiny stojí láska, kterou muž a žena před oltářem slibují sobě i svým potomkům neodvolatelně až do konce svého života. Je to jako by společně zasadili mladý stromeček, který postupně vyroste v košatý strom, jehož koruna se stále rozšiřuje: rodiče, děti, babičky, a dědečkové, vnukové a vnučky, strýcové a tety, bratraci a sestřenice, snachy a zeťové... Tuto jemnou síť vztahů drží pohromadě láska a věrnost těch dvou na začátku! Jestliže se rozejdou – to vše se rozpadá. A to je velká škoda pro celou

společnost, protože tato šířeji chápaná rodina je i kusem společnosti. Jestliže církev hájí věrnost a čistotu, je to nenahraditelná služba pro zdraví společnosti.“ (Mikulášek, 2005, str.13)

V současnosti zaznamenáváme snahu ze strany naší společnosti k opětovnému navrácení ke komunikaci a k upevňování vztahů v širší rodině, která je ze strany státu silně podporována v rámci prarodinných služeb. Trendem moderní doby v polovině dvacátého století bylo, aby se mladí manželé co nejdříve oddělili od svých původních rodin a žili zcela samostatně – uzavřeně svůj rodinný život se svou rodinou. Dnes již víme, že tento názor nebyl správný, ale vycházel z úsudku, že „mladí mají svůj život a staří jim nemají co do něj mluvit, jelikož jejich názor je zastaralý a nemoderní.“

Autorka si myslí, že opak je pravdou. Vždy se můžeme poučit z chyb již z dávné historie a zároveň čerpat zkušenosti, které nám mohou být prospěšné. Předávání životních zkušeností a zkušeností ve výchově dětí je jedním z mezigeneračních vztahů, které patří i ke kulturnímu dědictví každé společnosti. Není pravdou, že se mají rodiny napříč generacemi starat jen samy o sebe v co nejužším kruhu svých blízkých. U dítěte se od malička pěstují v žité hodnoty, zvyky a vzory. Jak se má „dospělé dítě“ postarat o své staré bezmocné rodiče? Postará se tak, jak jej to naučili jeho rodiče svým vzorem - přístupem k „babičce a dědečkovi“, který se stane opětovným vzorem pro jejich vlastní budoucnost.

„Rodina představuje významnou sociální skupinu ,základní článek sociální struktury. Rodina je místem, prostorem, který zásadním způsobem ovlivňuje vývoj a socializaci člověka. Tvoří prostředí, v němž lidská bytost vyrůstá, významným způsobem ovlivňuje a umožňuje její vývoj.“

„Tady se reguluje rozvoj poznávacích schopností, způsob uvažování, v prostoru rodiny se rozvíjejí jednotlivé osobnostní vlastnosti. Ptáme se zde po stabilitě, předvídatelnosti a strukturovanosti. Prostřednictvím sociálního učení se rozvíjejí žádoucí způsoby chování a hodnocení. V rodině jsou její členové spojeni vzájemnou mravní odpovědností a vzájemnou pomocí. Děti přejímají

hodnoty od vrstevníků, z médií, ale silným prvkem v přebírání hodnotového systému je právě rodina sama.“ (Nytrová, 2011, str. 21)

Mnohdy převládá stále nesprávný, netradiční názor: „Moderní je starat se jen sám o sebe a o ty, co se již nemohou o sebe postarat, jsou nemocní, bezmocní a staří, ať se postará stát – společnost, které platíme daně.“

„Zlaté pravidlo“

„Jak by jste chtěli, aby lidé jednali s vámi,

Tak vy ve všem jedněte s nimi“. (Bible, 1985, Mt. 7, 12)

V rodině, kde zdravě fungují mezigenerační vztahy si generace mezi sebou vzájemně vypomohou. Prarodiče mohou být nápomocni mladým rodinám svou radou či výpomocí při péči o děti a dospělé děti se postarají ve stáří a v nemoci o své rodiče. Paradoxem v současné době je zjištění, že tradiční hodnoty rodiny, které se u nás dlouhou dobu popíraly, jako zastaralý způsob života, se na začátku jednadvacátého století, opět dostává do popředí společnosti, zájmu státu a samotných rodin. Přirozené navrácení tradičních hodnot zpět do současných rodin sice ještě nějakou chvíli potrvá, ale pomocí mezigeneračních vztahů se nám blýská na lepší - tradiční časy, kdy rodina bude místem pokoje, lásky a zdrojem všeho dobrého.

2. Morální kodex rodičů

2.1 Důležité hodnoty v manželství

O významu a důležitosti hodnot v manželství či partnerském svazku zcela jistě není třeba pochybovat. Pojem hodnota se v knize s názvem „Dialog mezi hodnotami“ snaží přiblížit autorky knihy O. Nytrová a M. Pikálková, které čtenáři předkládají mnoho podmětů k zamyšlení. Příkladem je myšlenka filosofa Emericha Coretha, která je citována ve jmenované knize :

„...Hodnotící soudy a normy chování jsou jednotlivci vštěpovány výchovou, jak je možné, že je člověk vůbec schopen a ochoten chápat určité hodnoty a normy jako mravně závazné a že v nich prožívá nepodmíněně závazný požadavek povinnosti?

To nelze vysvětlit psychologicky nebo sociologicky, ale je to zde už napřed jako podmínka možnosti těchto jevů. Základem toho je absolutní vztah, který je vlastní podstatě člověka“.

„...narozdíl ode všech relativizujících vysvětlení mravnosti byla ve filozofii hodnot podána další odpověď, jejímž cílem je zachovat svébytnost a vlastní hodnotu mravní skutečnosti a zajistit ji před každým deformujícím odvozováním něčeho jiného – z cílu či příčin naprosto cizích. Filosofie hodnot předpokládá, že mimo náš zkušenostní svět materiálních věcí existuje naprosto jiná, podstatně odlišná oblast platných hodnot. Tyto hodnoty nejsou konkrétní věci, nýbrž obsahové kvality. Nenáleží jim „bytí“ ve vlastním smyslu, nýbrž jiný, zvláštní způsob danosti, totiž „platnost“. Tím je míněna objektivní jsoucnost, ale zcela nezávislá na empirickém bytí a dění. Proto také hodnoty nepostihujeme racionálním poznáním jako reálné věci, nýbrž je „cítíme“ iracionálním či emocionálním způsobem: „cítěním hodnot“ svého druhu. Jsou to ideální entity, podobné platónským idejím, které jsou však realizovány, uváděny do empirické skutečnosti hodnotícím úkonem.“ (Nytrová, 2011, str. 49)

Osobní žebříček hodnot má každý člověk jiný. Záleží na jeho chování, které ovlivňuje jeho myšlení, schopnosti, sebepojetí, sounáležitosti, komunikaci a prostředí. Hodnoty jsou špatné nebo dobré, záleží, zda si dle svých momentálních potřeb měníme svou vlastní víru v dobro nebo zlo.

„Odpověď mravního jednání může být dána jen dvěma zásadně rozdílnými způsoby. Každé mravní jednání je buď dobré, nebo špatné. Neutrální mravní jednání nebo odpověď bez jedné z obou těchto specifikací není možná. Existuje však ještě druh neutrálního základního stavu: prvky, jež všeobecně náleží k mravnímu jednání nezávisle na tom, zda jde o dobré nebo špatné jednání. O těchto prvcích je třeba hovořit nejdříve a potom o obou konkrétních možnostech.“ (Weber, 1998, str. 220)

Hodnoty jsou vlastně abstraktní pravidla, které si neosaháme. Ve svém nitru je cítíme a řídíme se ve svém vnitřním světě spíše pocitově, podle svého svědomí nebo zažitých norem chování.

Hodnoty, které autorka uvádí, vidí jako jedny z nejdůležitějších pro fungování manželství, partnerství a rodiny. Mezi ně patří především: láska, víra, naděje, odpovědnost, poznání, svoboda, pravdivost, věrnost, úcta, odpuštění, zdraví, život.

Založit rodinu

„Co vůbec znamená založit rodinu? Toto úsloví označuje něco, co má přetrvat, vydržet, co dává pocit bezpečí a jistoty, něco co má základy! Jen tam, kde je vztahem mezi ženou a mužem zakotven ve slibu věrnosti v časech dobrých i zlých, ve zdraví i v nemoci, v hojnosti i v nedostatku, v lásce a úctě se může vytvořit skutečný domov.“

Zavázat se slibem znamená vždycky dát svému životu pečeť zodpovědnosti, dát někomu druhému jistotu do budoucna. Pak se mohou utvořit hluboké a trvalé vztahy.“ (Mikulášek, 2005, str.12)

V dnešní postmoderní době přibývá rozvodů a nesezdaných párů. Můžeme si klást spoustu otázek, proč tomu tak je, proč mladí lidé nevstupují do manželství a přivádějí děti do tzv. neúplných rodin. Je to strach z odpovědnosti? Nebo kvůli materiálnímu - finančnímu zvýhodnění matek samoživitelek? Proč je u nás vysoká rozvodovost, kdy se rozvádí každé třetí manželství? Těžko se hledá odpověď na položené otázky, ale jedno je jisté: manželství založené ve víře v Boha – křesťanské, ctící tradiční hodnoty, má naději - naději na společenství v lásce na celý život.

2.2 Desatero a jeho vliv na život člověka

„Desatero lze považovat za jádro etiky tóry. Pro svůj mimořádný význam a dějiny působení zasluhuje zvláštní pojednání. To se zdá být tím vhodnějším, že Desatero zažívá v současné době v církevním hlásání vyslovenou renesanci a ukazuje se být veličinou se zjevně nepřerušenu aktuálností.“ (Weber, 1998, str.29)

"Mojžíš svolal celý Izrael a řekl jim: Slyš Izraeli, nařízení a práva, která vám dnes ohlašuji. Učte se jim a bedlivě je dodržujte. Hospodin, náš Bůh, s námi uzavřel na Chorébu smlouvu. Tuto smlouvu neuzavřel Hospodin jen s našimi otci, ale s námi se všemi." (5. Mojžíš 5,1-3)

Desatero a jeho vliv na život zvláště v manželství a v rodině je velmi zásadní, i když se nám na první pohled jeví jako soubor příkazů a omezení. Desatero přikázání je vlastně soubor morálních pravidel, směrů, ukazatelů ke správnému životu a pravému člověčenství. Pokud se člověk řídí těmito ukazateli, míří k životu ve svobodě, bez ohledu na vyznání.

„Co je to mravní zákon?“

„Mravní zákon je dílo Boží moudrosti. Předepisuje člověku cesty, pravidla chování, která vedou ke slíbené blaženosti, a zakazují cesty, které člověka vzdalují od Boha.“

„V čem spočívá přirozený mravní zákon?“

„Přirozený mravní zákon, vepsaný Stvořitelem do srdce člověka, spočívá v účasti na Boží moudrosti a dobrotě. Vyjadřuje původní smysl pro mravnost, který umožňuje člověku rozumem rozlišovat dobro a zlo. Je všeobecný a neměnný a tvoří základ povinností a práv osoby i lidské společnosti a občanského zákona“. (Kompendium Katechismus katolické církve, 2006, str. 117)

Člověk má možnost volby, která není vždy snadná. Proto dal Stvořitel člověku Desatero Božích přikázání. V Bibli se zachovalo ve dvojí podobě, ale mezi nimi neexistuje podstatný rozdíl. Biblický text rozdělený do deseti přikázání má v křesťanské tradici několik podob. Rozdělení podle svatého Augustina ze 4. století se dělí na dvě desky.

První deska obsahuje tři přikázání o vztahu člověka k Bohu. Druhá deska promlouvá o vztahu k lidem. Obě desky jsou ale vždy zároveň pospolu.

„Proto Bůh napsal na desky zákona to, co lidé nedokázali číst ve svých srdcích.“ (sv. Augustin)

Znění **D**desatera podle křestní katecheze používané v současnosti :

1. V jednoho Boha věřití budeš.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého,
10. Aniž požádáš statků jeho.

Doplňující úryvky z ekumenické bible:

1. Desatero v Písmu svatém Starého zákona

Bůh vyhlásil všechna tato přikázání:

"Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.

Nebudeš mít jiného boha mimo mne.

Nezobrazíš si Boha zpodoběním ničeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.

Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí, ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají.

Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.

Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý.

Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci.

Ale sedmý den je den odpočínutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách.

V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.

Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.

Nezabiješ.

Nesesmilníš.

Nepokradeš.

Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.

Nebudeš dychtit po domě svého bližního. Nebudeš dychtit po ženě svého bližního ani po jeho otroku ani po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu."

(Druhá kniha Mojžíšova - Ex 20,1-17)

"Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.

Nebudeš mít jiného boha mimo mne.

Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.

Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já Hospodin, tvůj Bůh, jsem Bůh žárlivě milující. Stíhám vinu otců na synech i do třetího a čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí,

ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají.

Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.

Dbej na den odpočinku, aby ti byl svatý, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh.

Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci.

Ale sedmý den je den odpočínutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvůj býk a tvůj osel, žádné tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách, aby odpočinul tvůj otrok a tvá otrokyně tak jako ty.

Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi a že tě Hospodin, tvůj Bůh, odtud vyvedl pevnou rukou a vztaženou paží. Proto ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, dodržovat den odpočinku.

Cti svého otce i matku, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, abys byl dlouho živ a dobře se ti vedlo na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.

Nezabiješ.

Nesesmilníš.

Nepokradeš.

Nevydáš proti svému bližnímu falešné svědectví.

Nebudeš dychtit po ženě svého bližního. Nebudeš toužit po domě svého bližního ani po jeho poli ani po jeho otroku ani po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu."

(Pátá kniha Mojžíšova - Dt 5,6-21)

Dnešní literatura nám nabízí mnoho knih s křesťanskou tematikou. Mnohdy je však pro laika velmi „těžkým čtením“. Autorku zaujaly promluvy kněze Ladislava Simajchla, které vyšly i v písemné podobě pod názvem: „Desatero Božích přikázání - pravidla dobrého člověčenství“. P. Simajchl se snaží osvětlit čtenáři Desatero a pohled na něj jazykem, kterému porozumí i naprostý laik, který si při četbě této knihy uvědomuje působení Desatera v životě samém.

„Deset velkých svobod člověka“

„Já jsem Pán, tvůj Bůh. Ty, člověče, patříš ke mně. Když se mne budeš držet, bude tvůj život vypadat takto:

- 1. Nebudeš mít jiné bohy. Nebudeš si mne zpodobňovat. Já ti budu pomáhat, abys mohl žít bez bázně a ve svobodě.*
- 2. Budeš mít v úctě mé jméno. Nemusíš mne nutit, abych ti pomohl. Já jsem Jahve, Bůh s tebou.*
- 3. Budeš zachovávat den odpočinku. Nebudeš se štvát stálou honbou za prací, za zábavou. Máš právo žít zdravě a klidně.*
- 4. Budeš ctít otce a matku. Dáš-li se vést mou otcovskou láskou ve své rodině, budeš mít bezpečí domova.*
- 5. Nebudeš zabíjet. Nemusíš jednat s druhými jako s konkurenty, které je nutno předstihnout, vyřídít. Já chci být tvým ochráncem, můžeš žít beze strachu a v míru.*
- 6. Nebudeš cizoložit. Nemáš zapotřebí, aby ses karikaturami pokoutní lásky připravil o schopnost lásky krásné a věrné. Já chci být dárce tvého štěstí v lásce opravdové.*

7. *Nebudeš krást. Nemusíš se pachtit za nečestným obohacováním. Co bys získal na majetku, ztratil bys na klidné mysli. Poznáš, že větší radost je dávat než brát.*
8. *Nebudeš lhát. Nemusíš se zaplétat do lží, to dělá život nejistým. Já jsem Pravda a ty budeš také důvěryhodný.*
9. *Nebudeš žádostivě dychtit po ženě svého bližního. Nenarušíš manželství druhých, nebudeš bořit domov dětem. Já jsem svazek muže a ženy ustanovil jako posvátný. Když to budeš respektovat, ušetříš mnohé trápení sobě i jiným.*
10. *Nebudeš závistivý ani chamtivý. Nemusíš se užírat závistí druhým. Já ti dávám dobré dary. Uč se přát je i ostatním a naučíš se žít pokojně“.*

„Vidíte, že desatero je jen rámcovým zákonem - jeho přikázání nejdou do všech detailů. Vždy musíme znovu zkoumat, jak platí v určité situaci. Nebylo by tedy lepší, kdyby se vymezilo přesně a konkrétně, kam až se v každé situaci smí a co se už nesmí? Touto cestou se dal občanský zákoník - a vznikla nepřehledná spousta zákonů, výměrů a nařízení, ve které se vyzná jen advokát - odborník. My zůstáváme při jednodušší cestě: Přijmi za řídicí princip svého života desatero Božích přikázání a lásku dvou hlavních přikázání. To ti pomůže uchovat tvé svědomí citlivé, to ti pomůže zorientovat se v každé situaci, jak a co je správné.“ (Simajchl, 2010, str. 6 - 7)

V téže předkládané knize je přeloženo Desatero Božích přikázání do současného prostředí a myšlení. Autorka si myslí, že takto upravené Desatero podle E. Lange s názvem Die zehn grossen Freiheiten se více přiblíží mládeži a mladým lidem. Pomocí současných - moderních slov a obrátů, promítáním každodenních životních situací se pro ně stává takto srozumitelnější.

„Desatero ukazatelů lidských cest – deset velkých svobod člověka“

„Já jsem Pán, tvůj Bůh:

1. *Nebudeš mít jiné bohy! Nemusíš se bát moci hvězd, ani kouzel člověka, ani strašidel, ani osudu. Já chci být tvým pomocníkem: Drž se mne*

a budeš svobodný. Nebudeš si mne zpodobňovat! Nemusíš si o mně dát nic namlouvat od těch, kdo o mně moc mluví a předstírají, že vědí, jaký jsem. Já chci být tvým učitelem ve svém Synu: Drž se jeho slova a budeš žít v pravdě.

2. *Nebudeš zneužívat mého jména! Nemusíš mne mnohým modlením a zbožnými úkony donucovat, abych ti pomohl. Já jsem tvůj přítel - a zcela dobrovolně: Drž se mne a budeš žít pokojně.*
3. *Budeš zachovávat den odpočinku! Nemusíš se uštvat k smrti prací, neustálým strachem, že něco někde zmeškáš. Já tě chci vést světlem svého Ducha: Drž se mne a budeš žít zdravě.*
4. *Budeš ctít otce a matku! Věř, je to nakonec únavný život, stále se bouřit proti rodičům, proti učitelům, proti pořádkům života. Stálá vzpoura zotročuje stejně, jako slepá poslušnost. Ty tak žít nemusíš. Já chci být tvým nebeským Otcem: Drž se mne a budeš žít ve svorné lásce.*
5. *Nebudeš zabíjet! Nemusíš jednat s druhými jako s konkurenty, které je nutno pracovně předstihnout, osobně vyřídit, aby tě nepředstihli oni. Já chci být tvým ochráncem: Drž se mne a budeš žít beze strachu.*
6. *Nebudeš cizoložit! Nemáš zapotřebí, aby ses karikaturami nezralé a příživnické lásky připravil o radost z lásky pravé. Já chci být dárcem tvého štěstí: Drž se mne a naučíš se milovat krásně a věrně.*
7. *Nebudeš krást! Nemusíš se pachtit za nečestným obohacováním. Ať okrádáš bližního nebo stát, dopadne to vždy stejně: co získáš na majetku, ztratíš na klidné myslí. Já chci být tvým živitelem: Drž se mne a poznáš, že větší radost je dávat, než brát.*
8. *Nebudeš lhát! Nemusíš se zaplétat do lží, abys zakryl své slabosti. Lež plodí nedůvěru a ta dělá ze spolužití peklo. Já, tvůj Bůh, mám k tobě důvěru: Drž se mne, naučíš se důvěřovat a budeš sám důvěryhodný.*
9. *Nebudeš žádostivě dychtit po ženě svého bližního! Nemusíš zatěžovat svůj život dychtěním po kradené lásce, která působí rozvraty. Já, tvůj Bůh, ti dávám lásku ryzí: Drž se mne a poznáš lásku obšťastňující.*

10. Nebudeš závistivý ani chamtivý! Nemusíš se užírat závistí druhým. Zbavil by ses tak radosti z vlastního. Já, tvůj Bůh, ti dávám dobré dary: Drž se mne a naučíš se žít spokojeně.“ (Simajchl, 2010, str. 48)

V dnešní hektické době, kdy nás více zajímají materiální hodnoty před hodnotami duchovními, kdy mezi lidmi je plno nejistoty, závisti, násilí, vzájemného vykořisťování a zloby, je autorka přesvědčena o správnosti cesty podle Desatera. Především mladé generaci je třeba stále více zdůrazňovat význam duchovního života, který nás vede po životních cestách v lásce, v radosti, v jistotě a v Boží milosti.

2.3 Morální kodex rodičů

Zamýšlíme-li se nad pojmem kodex, ať již je to kodex etický, morální, pro lékaře, pedagogy, sociální pracovníky, novináře a pro jiné profese, poslání či víru. Opět v nich objevujeme „Desatero božích přikázání“, které byly základem naší evropské kultury, nebo chceme-li „Deset svobod člověka“ – ukazatelů, směrů v životě člověka.

Autorka morální kodex chápe jako soubor obecných a závazných pravidel, jak v profesním tak osobním životě. Pravidla upozorňují na základní lidské hodnoty, kladou etické požadavky a předestírají doporučení, jak by se člověk v určité profesi nebo životní situaci měl zachovat, jak po etické a sociální stránce, ale především v mezilidských vztazích. Každý by měl mít ve svém životě pravidla jako vztyčný bod či ukotvení pro případ bezradnosti a strachu z odpovědnosti.

„Hodnoty, normy, ideály jsou součástí morálního obrazu člověka a společnosti. Mění se volba hodnot, ale dobře víme, že se nemění hodnoty samy. Hodnoty nás vyzývají, nabádají a inspirují. I pluralitní demokratická společnost potřebuje stále poukazovat na hodnotový systém. O co se může

opírat náš hodnotový systém? Na pomoc nám přicházejí desatera, kodexy, normy a ideály.“ (Nytrová, 2011, str. 283)

V rámci povolání má každá profese svůj kodex (např. etický kodex sociálních pracovníků), se kterým je pracovník při nástupu do zaměstnání seznámen a stvrdí svým podpisem, že bude profesionální kodex dodržovat. Porušením profesionálního kodexu hrozí postih pracovníka dle vážnosti až přerušением pracovního poměru.

Pokud se zamýšlíme nad zaměstnáním, v porovnání s rodičovstvím, zjistíme, že je „rodičovské zaměstnání“ v životě člověka snad nejdelší životní etapou. Je to vlastně období od narození dítěte až po jeho dospělost, kdy pomyslně končí, ale opak je pravdou. Rodiči jsme, i když je naše dítě dospělé a nepřestáváme jimi být až dokonce svého života.

Co vše by měl obsahovat morální kodex rodičů, který by napomáhal být dobrými rodiči? Autorka nenalezla žádnou studii ani odbornou literaturu, která by se o rodičovském kodexu zmiňovala. Spíše se v literatuře a na internetu používá pojem „Desatero rodičů“ ve sportovních a volnočasových aktivitách, jako je např. fotbal, hokej, letní tábor apod. Pokud přemýšlíme o tom, jaké hodnoty by měl rodič předávat svým dětem, musíme konstatovat, že rodič musí být sám takovými hodnotami obdařen. Není možné předávat něco druhým lidem bez toho, aby měl vlastní hodnotový systém a normy. Rodič je pro dítě vzorem, obzvláště v chování a jednání s druhými lidmi, tak v předávání hodnot, a to jak v partnerském vztahu, tak při výchově dětí.

Autorce práce nedá nezmínit knihu od Ivana Krejčíře s názvem: „Nezoufejte! Ještě jsou horší děti než ty vaše .....a co z nich vyrostlo po letech“. Kniha humorným způsobem vypráví o předávání rodinných tradic hodnot ve výchově dětí z pohledu rodičů, především otce. V knize je poukazováno na to, že ač chceme z pohledu dospělého pro dítě jen to nejlepší, dítě to může vnímat zcela opačně, ba dokonce ke svému neprospěchu či škodě.

„Postaral ses mi o několik mindráků, kterých se nezabavím do nejdelší smrti“, oznámila mi. „Už jako malá holčička, dychtivá překonat každou

překážku, kterou mi život nachystá, jsem se dozvěděla, že jsem sportovní střevo, nemehlo, balvan, hrouda a bůhví co ještě...Nikdy jsem se z toho nevzpamatovala.“

„Ani já. Vybavila se mi scéna ze sportovních testů. Usoudil jsem tehdy, že naše malá holčička, která vzdor kojeneckému cvičení, jež jsem s ní každodenně prováděl, zůstávala vůči sportu imunní, by se nemusela špatně vyjímat s tenisovou raketou. Určitě mě zblbly staré filmové týdeníky. Mladé dívky z lepších rodin první republiky se v nich rozkošně pohybovaly v bílých sukénkách s tenisovou raketou v ruce, hihňaly se všemu a vůbec na ně byl hezký pohled. To se ale zdaleka nedalo říct o naší dceři, když jsem ji přivedl na zmíněné testy do Vyšehradského tenisového klubu. Trenér měl také evidentně jiné požadavky na mladé dívky s raketou než staré týdeníky. Hodil ji míč a ona nepochopila, že by ho měla chytit; rozesmálo ji to. Pak se o to pokusila, ale bylo z toho pokaždé jen tlesknutí. Při běhu na čas kopala rozkošně nožkami na všechny strany přesně jako dívky z první republiky – zůstávala však na místě. Když ji vtiskli do jedné ruky pátku a do druhé míče, aby ho odpálila, jedním nepochopitelným pohybem se naráz zbavila obou předmětů. Zatím co dcera se tím vším nezřízeně bavila, mě se zastavovalo srdce. Ostatní rodiče nás pozorovali s úžasem; v jejích očích jsem četl podezření, že svoji dceru vidím poprvé.“ (Krejčí, 2008, str. 92-93)

V již ve zmiňované knize s názvem „Dialog mezi hodnotami“ je vysvětlen význam a přehled některých profesních kodexů. Najdeme zde i „Desatero rodičů“, ve kterém se nám objevují některé životní hodnoty, tzv. hodnoty univerzální.

Desatero rodičů

- *Dítě, které je nadměrně kritizováno, se naučí odsuzovat.*
- *Dítě, které je bito se naučí prát.*
- *Dítě, které je vystavováno posměchu, se začne stydět.*
- *Dítě, které je ponižováno, ztrácí sebedůvěru.*

- *Dítě, které se setkává s tolerancí, se snáze naučí trpělivosti.*
- *Dítě, které je chváleno, získá sebedůvěru.*
- *Dítě, s nímž se hraje rovná hra, se naučí spravedlnosti.*
- *Dítě, které je obklopeno přátelstvím, se naučí laskavosti.*
- *Dítě, které prožívá pocit bezpečí, se naučí důvěřovat.*
- *Dítě, které je milováno, je schopno lásky*

(Nytrová, 2011, str. 290)

Předchozí text nám sděluje, že vlastnostmi, hodnotami a činy, kterými působí rodič na dítě, se v něm projevují a díky tomu vznikají hodnoty, které mohou být projevovány pozitivně nebo kladně.

Pod názvem „Morální kodex rodičů“ se autorka zamýšlí nad souborem pravidel a hodnot, které by měl mít „správný rodič“, který bude dítě vychovávat v plnohodnotnou jedinečnou, odpovědnou bytost.

Definice

„Respektovaná a univerzálně „přijatelná hodnota prospívá jak člověku, který ji uznává, tak lidem, s nimiž v duchu této hodnoty jedná“.

(Eyrovi, 2000, str.12)

Eyrovi (2000), říkají: že odlišujeme univerzální hodnoty od dalších vlastností, dovedností a návyků, které mohou být prospěšné, používáme ještě další upřesnění – dvě kritéria. V prvním kritériu by se mělo jednat o hodnotu, vlastnost takovou, kterou rodič násobí, prohlubuje a vychovává, i když se na ni vědomě nesoustředí. Druhé kritérium se vyznačuje tím, že čím více ji projevujeme ať ve vztahu k sobě, nebo k druhým, tím více ji dostáváme na zpět.

„Morální kodex rodiče“

Dle morálních teorií a životní praxe autorka vybrala některé z hodnot, o kterých si myslí, že by je „správný rodič“ měl mít pevně ukotveny ve svém životě jako základ pro morální výchovu svých dětí.

Jsou to hodnoty:

- Láska - jako nejvyšší hodnota člověka

Rodič vychovává s láskou, k lásce druhým, k sobě, k Bohu, vlasti aj.

- Zodpovědnost

Rodič vychovává se zodpovědností, k zodpovědnosti za své skutky, za své zdraví, za svůj život, k upřímnosti, uznání a nápravě chyb.

- Přátelství

Rodič vede dítě k přátelství, pečuje o jeho duševní život

- Poctivost

Rodič vychovává dítě ke spolehlivosti a poctivosti, k sobě i druhým .

- Mírumilovnost

Rodič vychovává dítě k sebe ovládnutí, pochopení, vlídnosti, klidu učí dítě předcházet konfliktům, řešit a chápat spory v klidu než emocionálně jednat.

- Trpělivost

Rodič vychovává s trpělivostí, učí dítě k trpělivosti, houževnatosti, k toleranci a snášenlivosti jiných než vlastních názorů.

- Moudrost – jako jedna z kardinálních ctností (spravedlnost, statečnost, mírnost)

Rodič vychovává a vede dítě ke kardinálním ctnostem, k moudrosti, k pravdě, ke zkušenosti, ke zdrženlivosti, ke statečnosti, k mírnosti, ke spravedlnosti - rovnému přístupu a samostatnosti.

- Odpuštění

Rodič vede dítě k odpuštění, k zrušení závazků a ohleduplnosti a lítosti k druhým.

- Víra

Rodič vychovává dítě k životnímu postoji, ve víře a přesvědčení, učí dítě věřit v samo sobe, ale věřit i druhým, vede jej k povinnostem.

- Naděje

Rodič vychovává dítě v naději, v pozitivní myšlení, v naději, že to špatné se změní v dobré, v lepší situaci.

- Svoboda

Rodič vychovává dítě svobodně, učí jej, že svobodné rozhodování je fajn, ale znamená převzít zodpovědnost za své rozhodnutí.

- Radost – projev emoce

Rodič vychovává dítě radostně, ke spokojenosti, k pocitu štěstí, koná dítěti dobro, dělá mu radost čímž pečuje o jeho duši, dítě tak lépe snáší obtížné situace v životě.

Rodič, který žije tyto hodnoty, přijme je za své a utváří si tak svůj životní postoj, osobnost, ovlivňuje i nevědomě tak své dítě, které zrcadlí chování a osobní postoje po vzoru svých rodičů. V praktické části autorka zkoumá pomocí dotazníků, které hodnoty pro výchovu dětí jsou podle rodičů nejdůležitější a analyzuje ty nejdůležitější.

3. Je vzdělávání rodičů důležité?

„Rodiči se stávají relativně mladí lidé, kteří mají malé nebo téměř žádné zkušenosti s výchovou. Dnes je stále více nezkušených rodičů, protože většinou vyrostli jako jedináčci nebo v rodině, kde je málo dětí. První výchovné zkušenosti získávají teprve s vlastním dítětem – tím nejvzácnějším co existuje.“
(Prekopová, 2010, str.7 -8)

Jakou přípravou a vzděláním prochází rodič před narozením dítěte a v průběhu výchovy dítěte? Autorka práce má osmiletou praxi v zařízení věnující se rodinám s dětmi a se vzděláváním rodičů na mateřské či rodičovské dovolené. Ze své praxe vyvozuje, že vzdělání rodičů je důležitou součástí každého, kdo se na rodičovství připravuje v době před narozením dítěte nebo se rodičem stane až po porodu.

„Výchova? O čem to, ksakru mluvíte? (Je možné vychovat syna? – II)“

„Pokaždé, když se někdo pustí do hlubokomyslných úvah o výchově, zjeví se mi všechny chlupy na těle. Ten člověk buďto jak je živ neviděl žádné dítě, nebo mluví úplně z cesty a potřebuje doktora. Slovo výchova by měli vymazat ze slovníku, protože nic takového neexistuje. To slovo postrádá smysl a žádný z rodičů si pod ním neumí nic představit. Pes se dá někdy vycvičit. Dítě ani to ne“. (Krejčí, 2008, str. 23)

Citaci o výchově z knihy od Ivana Krejčí s názvem: „Nezoufejte! Ještě jsou horší děti než ty vaše .....a co z nich vyrostlo po letech“, se snaží přiblížit čtenáři výchovu dítěte vtipnou cestou, i když si je vědom vážnosti, toho to problému.

Z knihy „Na minutu s Janem Pavlem II., Hledání naděje“ autorka práce nabízí pohled z jiného úhlu, křesťanského, který prezentuje výchovu z úst Jana Pavla II. při promluvě na mši svaté v roce 1983.

„ Bůh otec hodlal zabezpečit život dítěte, svého pokladu, tak, aby byl od okamžiku početí svěřen do péče toho nejbližšího bližního – vlastní matky. „Boží srdce jí důvěřuje“. Rodina, je tím, čím má být, jestliže se opírá o vzájemnou důvěru a spolehnutí se na druhého. Jedině na tom to základě lze také začít budovat proces výchovy: neboť ta je základním cílem rodiny a jejím výsostným úkolem.“ (Jan Pavel II., 2006, str.5)

Rodičem se stáváme mnohdy nečekaně, neplánovaně nebo naopak po dlouhých strastiplných cestách úzkostného očekávání. Na světě je malý tvoreček, který na nás s důvěrou mžourá a my pocítíme k tomuto mrňouskovi neskonalou lásku a pocit, že my jsme Ti jediní, kteří jej dokáží milovat a ochránit s nasazením života. Láska se prohlubuje a my máme touhu snést dítě to nejlepší na světě, třeba modré z nebe a s nasazením vlastních sil se snažíme dítěti vyhovět ve všem, co si přeje.

„Stále častěji se setkáváme s rodiči naprosto psychicky vyčerpanými výchovou dítěte. Jsou svým potomkem zotročeni, ačkoliv mu chtěli dát svobodu a v tom duchu ho vést. Nevědí už jak dál, protože se k nitru svého dítěte nemohou dostat ani laskavým chováním, ani pochvalou a pokáráním. Jsou to rodiče, kteří již téměř litují, že přivedli na svět dítě. Přicházejí za mnou manželé s obavou mít vlastní dítě právě proto, že žili v blízkosti takového dítěte.“ (Prekopová, 2009, str.13)

Rodič, který zůstane s dítětem doma na mateřské, později na rodičovské dovolené často zůstává ve svých rodičovských povinnostech a výchově osamocen. Druhý z partnerů chodí do zaměstnání jako před narozením potomka. Svůj život musel přizpůsobit dané situaci, ale nemusel překopat – změnit vše, tak jako rodič, který o dítě pečuje. I když je v dnešní postmoderní době možnost volby, kdo z rodičů bude pečovat o dítě, převažuje ve většině stále maminka. Tatínci se dítěti věnují dle svých možností a především z části volného času. Autorka zdůrazňuje „z části volného času“, protože z praxe ví, že tatínci nepovažují péči o dítě a jeho výchovu jako něco

náročného. Vždyť matka s dítětem je doma „nic nedělá“ jen se stará o potřeby dítěte a o domácnost.

V knize „Mateřství“ od spisovatelky Anny Melchiorové autorku práce zaujal pohled na mateřství který je srovnáván z skrze životních a křesťanských hodnot, prolínající se s vžitou, tvrdou realitou o mateřství.

„Mateřství a práce“

„Když jsem ještě byly šolačky, jedna moje kamarádka jednou prohlásila, že její vlastně jedno, jaké povolání bude jednou vykonávat, pokud bude spojené s nošením kostýmku. Smála jsem se tomu. Když jsem se však stala matkou a tu a tam jsem bojovala s touhou nosit kostýmek, zamýšlela jsem se nad tímto výrokem své kamarádky vážněji. Kostýmek obvykle vyjadřuje určité postavení. O ženě v kostýmku se předpokládá, že něco umí. Předpokládá se, že má určitou moc nad lidmi. Soudí se, že slušně vydělává. Samozřejmě, ne každá žena má, jež má určité postavení, něco umí. Předpokládá se, že má určitou moc nad lidmi. Soudí se, že slušně vydělává, nosí kostýmek. Nic méně z kostýmku se stal ukazatel a značka toho, co společnost oceňuje – a z toho se zrodil výrok mé kamarádky o tom, co si slibuje v oblasti pracovního života.

Matka kostýmky nenosí. A v tom je ten háček. O matkách se předpokládá, že nic moc neumějí. Předpokládá se, že nemají nad druhými moc. O matkách se předpokládá, že nevydělávají peníze. Matky trpí tím, že mají ve společnosti nízké postavení. Domnívám se, že na celé situaci je nejhoršího, že jsou matky považovány za jakési fosilie a jakési podivné připomínky vzdálené minulosti, kdy všechno bylo úplně jinak, nebo za vydědence, jež představují hrozbu pro společenské hodnoty. Toto nízké společenské postavení nechává matkám pouze dvě možnosti: buď se začnou oblékat do kostýmku a přenechají mateřství jiným, nebo skloní hlavy a budou se snažit, aby nevzbuzovaly pozornost.“ (Melchiorová, 2009, str.23)

Podle Melchiorové (2009) mají ženy ještě třetí možnost: mohou odmítnout nízké postavení, které jim společnost přisoudila a požadovat uznání

a podporu, která jim záleží. Ve své knize autorka popisuje různé vžité představy o mateřství a rodičovství.

Jednou ze vžitých představ je, že mateřství – rodičovství nevyžaduje žádné zvláštní nadání - vzdělání. Autorka práce souhlasí s Melchiorovou, že naopak vzdělání třeba je, protože mateřství a rodičovství přináší mnoho úkolů odpovídající dovednosti v celkem širokém záběru. Jak bychom si bez nabytých vědomostí poradili s organizováním času, činnosti, prostoru, s odpočinkem. Řešíme výstupy, vstupy, potřeby přání, peníze, děti, opraváře, psy, kočky a jiné zvířectvo, stravu, nákupy.

„Jestliže máte na střeše pokrývače, kterého jste si objednala, zároveň máte v troubě koláč, váš syn cvičí na housle, vy žehlíte u toho, u toho posloucháte stížnosti vaší dcery a ještě k tomu vám zavolá kamarádka, zda by jste jí nepohlídala batole, protože musí s miminkem k lékaři, nemusíte nikomu (alespoň ne v takovou chvíli) vysvětlovat, že mateřství vyžaduje určité manažerské schopnosti.“ (Melchiorová, 2009, str.25)

Matka či rodič, který pečuje celodenně o své dítě, si musí osvojit spoustu dovedností a vědomostí, aby dítě a ostatní členové rodiny, měli zajištěné bio-psycho-sociální potřeby pro zdravý růst a vývoj. Což znamená vzdělávání v oblasti ontogeneze, psychologie, pedagogiky, zdravotnictví, sociálních dovedností, finančnictví – vedení domácího rozpočtu, komunikační dovednosti apod. To jsou nastíněny jen některé oblasti z kterých rodič v průběhu péče o dítě čerpá. Nesmíme zapomenout na partnera a manželský život, kdy vztahy jsou nejdůležitější součástí života rodiny.

Co děti nejvíce potřebují?

„.....potřebují lásku! Zajistě! I dnešní věda to schválí, a to s veškerou rozhodností. Jenomže, co to vlastně láska k dítěti je? Ono to není jen nějaké rozněžnělé přelévání citů z jedné strany na druhou – je v tom hodně zdravého rozumu a hodně a hodně učení. Učí se dítě a učí se rodiče a všichni ostatní, kdo jsou kolem. Je třeba rozumět základním psychickým potřebám dítěte, je

třeba rozumět jednotlivým fázím jeho vývoje a navíc je třeba rozumět každému dítěti zvlášť v jeho individualitě a jedinečnosti“.

„Výchova dítěte je tvořivé dílo! Kus pradávných instinktů do nás vložených matkou přírodou před úsvitem dějin, trochu naší lidské laické naivity, trochu praxe našich prababiček, kus vážné vědy a velký kus umění. A to všechno podloženo láskyplným vzájemným vztahem mezi dítětem a těmi, kdo si zaslouží (podle dnešní odborné nomenklatury) označení “jeho lidé“.“
(Matějček, 2008, str.7)

Snaha o předejití problémům v rodinách, aby rodiče neskončili zhroucení vyčerpáním u psychologa nebo u rozvodového právníka, je nutností výše jmenovaného vzdělávání. Zařízení typu Kopretina - centrum pro rodiče s dětmi, o které se více autorka zmiňuje v následující kapitole, poskytují vzdělávání rodičů pečující o děti a podporují je v jejich náročném období života. Připravují pro ně vzdělávání v oblasti zvyšování rodičovských kompetencí, obzvláště při výchově a péči o dítě, partnerských a mezigeneračních vztazích.

Nad potřebou vzdělávání se zamýšlí i Zdeněk Matějček ve svých knihách:

„Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte“ a v knize *„Co děti nejvíce potřebují“*.

„První těhotenství a pak ovšem narození prvního dítěte znamená v životě ženy (velkou většinou samozřejmě i muže) velkou změnu, jakýsi přelom. Nic podobného se v jejím životě do té doby nestalo – a od této doby bude její (i jeho) život probíhat v nějakém vztahu k dítěti. Ona i on budou procházet vývojovými fázemi, jak je nutně přináší postupující věk – bude jim třicet, čtyřicet, padesát, šedesát, ale ať mají děti třeba ještě několik, s tímto prvním dítětem vstoupilo do jejich životů něco nového, originálního, dosud nepoznaného a nevyzkoušeného. A v jejich životě to nadále setrvá a bude působit jako činitel, který bude mít podstatný vliv na to, jak budou oni sami se svým životem zacházet. Na co budou myslet, co budou prožívat, na co se budou těšit a s čím si budou dělat starosti. Spojujeme svůj život s životem tohoto

dítěte. Od této chvíle je tu společná životní perspektiva. Ne nadarmo se říká, že jak naše děti rostou a vyvíjejí se k dospělosti, tak my (jejich rodiče) zrajeme k životní moudrosti. A jsme-li už babičkami a dědečky, čili prarodiči, platí to o nás stejně tak.“ (Matějček, 2005, str.10-11)

Pokud si uvědomujeme, jaké změny mladí lidé podstupují s narozením prvního potomka, mělo by být podle názorů odborníků a praxe jasné, že vzdělávání ve sféře rodičovství je velmi důležité, nejen pro předávání životních hodnot, ale také pro fungování a zachování rodiny.

4. Prorodinné služby u nás

Prorodinné služby jsou služby, které vykonávají neziskové organizace, které podporuje stát v rámci podpory rodiny. Jsou to služby pro rodiny, které nespádají pod Zákon o sociálních službách č.108/2006 Sb. V loňském roce došlo k výrazným změnám z pohledu dotačních titulů na rok 2012 ze strany Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), které vyhláší MPSV – odbor rodiny a dávkových systémů, odbor 21.

Jedná se o prorodinné služby podporované v dotační oblasti na podporu rodiny:

A. Oblast podpory pro nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) pracující s přímými uživateli (klienty) služeb:

„Oprávněnými žadateli v dotační oblasti „A“ jsou NNO pracující s přímými uživateli/klienty služeb (rodiči, náhradními rodiči a dětmi). V této dotační oblasti nemohou žádat organizace, které přímo nepracují s uživateli služeb (klienty). V rámci této oblasti nejsou podporovány činnosti a služby, které jsou předmětem registrace dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“).“

I. Preventivní programy na podporu rodiny

„Podporovány budou především aktivity směřující k předcházení negativních jevů v rodině. Tato oblast je určena především na podporu projektů územně širšího dosahu zaměřených na poskytování služeb zejména pro rodiče s dětmi. Konkrétně se jedná o vzdělávací a tréninkové aktivity a poradenství v oblasti rodiny a rodičovství. V případě vzdělávacích a tréninkových aktivit se jedná o projekty, jejichž cílem je zvýšit rodičovské kompetence. Cílem je, aby se rodič či rodiče (s dětmi) daných aktivit za doprovodu odborného pracovníka rovněž aktivně účastnil/i. Podporovány nebudou aktivity typu volná herna či zájmové kroužky s dětmi (tancování, hraní, zpívání), jazyková výuka apod., pokud nemají přímou vazbu na 5 poskytování navazujících služeb (např.

aktivizačních). Podporovány nebudou rovněž aktivity, které jsou jinak poskytovány na komerčním základě. V rámci preventivních programů na podporu rodiny jsou dále podporovány projekty podporující mezigenerační soužití.

Cílovou skupinu tvoří rodiče s dětmi, rodiny, děti pouze v případě činností doprovodných služeb pro rodiče.“

II. Podpora náhradní rodinné péče

„Cílem dotačního řízení bude podpora odborné pomoci a poradenství při výkonu náhradní rodinné péče. Podpora, doprovázení a odlehčovací služby pro náhradní pečovatele a jejich děti.

Cílovou skupinu tvoří náhradní rodiče, jejich děti a děti v náhradní rodinné péči.“

III. Služby v oblasti sociálně-právní ochrany dětí

„Jedná se o služby na podporu rodiny v agendě SPOD na podporu rodiny, které mají preventivní a podpůrný charakter a jsou zaměřeny na pomoc a podporu jednotlivým členům rodiny nebo rodině jako celku nacházející se v nepříznivé sociální situaci. Jde o ambulantní služby, terénní služby a další podpůrné služby, které jsou poskytovány ve spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Podporovány budou dále služby pro ochranu práv dítěte a k podpoře rodičů ve schopnosti tato práva zabezpečovat. Cílem podpory služeb v této oblasti je poskytnout komplexní pomoc rodinám s dětmi, které se mohou nebo ocitají v ohrožení, a předcházet jeho případnému prohlubování.

Cílovou skupinu tvoří děti a rodiče s dětmi.“

B. Oblast podpory pro zastřešující organizace:

„Tato dotační oblast je určena pro zastřešující organizace, které zajišťují metodickou, edukační či poradenskou činnost pro NNO pracující v oblasti prarodinných aktivit. V rámci této oblasti nejsou podporovány činnosti a služby, které jsou předmětem registrace dle zákona o sociálních službách.

Oprávněnými žadateli v dotační oblasti „B“ jsou zastřešující organizace pracující v oblasti prarodinných služeb. V této dotační oblasti nemohou žádat organizace, které přímo pracují s uživateli služeb (klienty).

Oblast podpory je zaměřena na nadregionální grantové projekty pro cílové skupiny z

pěti a více krajů, kde jednotlivé činnosti aktivit projektů mohou být organizovány na libovolném odůvodnitelném místě v ČR (např. na místě s nejlepší dopravní dostupností, na místě se specifickým vybavením apod.). Veškerá činnost uvedená v projektech musí být zaměřena na oblast prarodinných služeb. Sídlo zastřešující organizace může být kdekoliv na území České republiky. Při posuzování územního dopadu projektu definuje žadatel (zastřešující organizace) region, který bude mít z realizace projektu prospěch. Při podpoře cílové skupiny organizací bude územím dopadu místo, kde mají registrované sídlo, nebo provozovnu.

Cílovou skupinu tvoří členské organizace či organizace – příznivci pracující v oblasti prarodinných služeb.“

(<http://www.mpsv.cz/files/clanky/11307/Methodikaprorok2012.pdf>; citace 9.3.2012)

5. Zařízení podporující preventivní programy pro rodiny

5.1 Historie zařízení

Kopretina - centrum pro rodiče s dětmi se stala součástí Oblastní charity Žďár nad Sázavou od 1.9. 2004 pod názvem Klub maminek Kopretina. V tehdejší době měla za sebou již jednoleté působení, a to především díky duchovní podpoře místního kněze P. Pavla Habrovce a Římskokatolické farnosti Radešínská Svatka, která umožnila využívat prostory v právě dokončené budově, dále díky Obecnímu úřadu v Radešínské Svatce a sponzorům. Farní sál, jak mu říkají všichni, kteří zde už nějaký čas tráví, obsahuje společenskou místnost, v podkroví hernu, vybavenou kuchyňku se sociálním zázemím a přilehlou zahradu s dětským koutkem.

Pod křídly Oblastní charity Žďár nad Sázavou se klub rozlétl do širého kraje, abychom naplňovali myšlenku, pro kterou Klub maminek Kopretina (později v prosinci 2004 - Mateřské centrum Kopretina) vznikl, tedy podporovat a pomáhat maminkám na mateřské či rodičovské dovolené, které celodenně pečují o své děti a cítí, že se izolují od vnějšího sociálního i kulturního světa a mají potřebu někam patřit, něco se dozvědět, naučit novým dovednostem a umět si vyrobit společně s dětmi něco pěkného.

V lednu 2005 se podařilo získat finanční podporu od Ministerstva práce a sociálních věcí, od místního obecního úřadu a okolních obcí. V té době začal první znatelný rozvoj na profesionální úrovni. Postupem času se zjistilo, že maminkám můžeme pomoci i tím, že se pokusíme nabídnout i jiný pohled společnosti na mateřství, rodičovství, mezilidské vztahy a že je třeba všemožně podporovat fungující rodinu. Od září roku 2006 jsme naposledy změnili svůj název na Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi a začaly rozvíjet naše aktivity tímto směrem. V Kopretině byly zaměstnány dvě pracovnice, které připravovaly a realizovaly vzdělávací programy, semináře, besedy a volnočasové aktivity. Aktivity Kopretiny oslovily rodiče v Bystřici nad Pernštejnem a jako rozmachem křídla vznikla od ledna 2006 první pobočka

Kopretiny v Bystřici nad Pernštejnem, kde díky Městskému úřadu v Bystřici nad Pernštejnem získalo zařízení své prostory, finanční i materiální podporu. Pobočka sídlí v Domě s pečovatelskou službou. Klienti Kopretiny mohou využívat společenskou místnost, hernu pro děti, vybavenou kuchyňku a sociální zařízení. V současné době je bystřický program zajištěný třikrát týdně. Tentýž rok v září 2006 vznikla další pobočka, tentokrát druhá v pořadí, ve Žďáře nad Sázavou z iniciativy žďárských rodičů z místní farnosti. I zde mají klienti k dispozici společenskou místnost, keramickou a tvůrčí dílnu, hernu a vybavenou kuchyň se sociálním zázemím. V roce 2008, který byl významným i pro celou Oblastní charitu Žďár nad Sázavou, kdy se společně slavilo patnácté výročí, přibyla díky finanční podpoře Městského úřadu ve Velkém Meziříčí v pořadí již třetí pobočka Kopretiny ve Velkém Meziříčí v lokalitě Ostrůvek. Klienti mají k dispozici společenskou místnost, keramickou a tvůrčí dílnu, hernu a kuchyňský kout se sociálním zázemím. Spolupracujeme se Sítí mateřských center, kde jsme členy, s místními a okolními školami a organizacemi. V současnosti má Kopretina pět zařízení, v Radešínské Svatce, v Bystřici nad Pernštejnem, ve Velkém Meziříčí, ve Žďáře nad Sázavou, v Radostíně nad Oslavou, kde zařízení vzniklo v roce 2010 a je vybaveno stejným způsobem jako v ostatních zařízeních Kopretiny a poradnu prarodinných služeb ve Žďáře nad Sázavou, která vznikla v roce 2009.

5.2 Popis projektu Kopretiny – centrum pro rodiče s dětmi

Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi je zařízení zabývající se prorodinnými službami a aktivitami, které předcházejí negativním jevům v rodině. V rámci preventivních a aktivizačních programů na podporu rodiny probíhají i aktivity na podporu mezigeneračního soužití v rodině i široké veřejnosti. Centrum realizuje vzdělávací a tréninkové aktivity (nácvik praktických dovedností) a poradenství v oblasti rodiny a rodičovství.

Projekt je financován více zdrojově. 70% finančních prostředků je získáno dotačně z MPSV a 30% spoluúčasti pokrýváme příspěvky od obcí, měst a Kraje Vysočina, soukromých dárců, sponzorů a příspěvků od klientů.

Hlavním cílem projektu a současně cílem vzdělávacích a tréninkových aktivit je zvyšování rodičovských kompetencí a zodpovědnosti. Na těchto daných aktivitách jsou rodiče s dětmi za doprovodu odborného pracovníka podporováni, aby se aktivně účastnili a zapojovali např. při interaktivních besedách apod. Tyto aktivity napomáhají k motivaci a přehodnocení rodičovských rolí a kompetencí a působí tak preventivně proti negativním jevům v rodině. V době účasti rodiče na aktivitě je zajištěna péče o dítě pomocí doprovodných služeb pro rodiče. Fungují nové programy s psychologem, kdy se rodič musí aktivně účastnit pracovní skupiny na čtyřech úrovních: Klub rodičů, Podpůrná skupina rodičů, Růstová skupina, Terapeutická skupina. Pracovnice centra realizují aktivity ve formě besed a seminářů, které napomáhají k posílení a výkonu rodičovské role.

K tomu, aby rodič respektoval potřeby a individualitu svého dítěte, aby nedocházelo k tvrdým – mylným praktikám ve výchově (nepřiměřené tresty, nedodržování práv dítěte, důstojnosti), aby přistupoval pozitivně k novým metodám ve výchově a rodičovství, je nutností seznámení rodiče s vývojem dítěte od prenatálního vývoje až po adolescenci, se základy anatomie a fyziologie lidského těla, s vývojovými zvláštnostmi, genetikou, ontogenezí s důrazem na vývoj v dětském věku a s vlivem životního stylu na zdraví člověka. Pracovnice se spolu s rodiči věnují tréninku zdravého vaření pro děti a zdravému životního stylu v rodinách pomocí aktivit, které pozitivně

působí na tělesný i duševní vývoj dítěte i rodičů. V rámci prorodinného poradenství – zprostředkování odborné pomoci poskytuje poradna své služby týkající se finanční gramotnosti, pomoc při sestavování rodinného rozpočtu, odbornou pomoc speciálního pedagoga v prorodinné poradně i přímo na zařízeních a nadále zprostředkovává odbornou pomoc z řad lékařů, pediatrů, psychologů, pomoc při vyřizování na úřadech apod.)

Projekt působí v územně širším dosahu. Je zaměřený na poskytování služeb zejména pro rodiče s dětmi v okrese Žďár nad Sázavou - v regionech Bystřicka, Novoměstka, Žďárska, Velkomeziříčska, poskytuje svoje prorodinné služby v pěti centrech Kopretiny. Centra pravidelně navštěvuje 2 296 klientů - 998 rodin. Předpokládaná návštěvnost v roce 2012 cca 2 300 klientů – 1 020 rodin.

V rámci spolupráce projektů v oblasti prorodinné služeb, spadajících pod Diecézní charitu Brno, bude realizován cyklus vzdělávacích aktivit pro rodiče s dětmi s názvem: „Společně životem“. Cyklus vzdělávání bude mít nadregionální charakter, realizován ve třech krajích, ve čtyřech na sebe navazujících cyklech. Jeho cílem je zvyšování rodičovských kompetencí a zlepšení mezigeneračního soužití v rodině. Lektorovat budou především odborní pracovníci ze spolupracujících projektů, čímž se zvýší efektivnost a hospodárnost projektu.

Cílovou skupinu projektu tvoří rodiče s dětmi, rodiny, děti pouze v případě činností doprovodných služeb pro rodiče.

V roce 2012 máme projekt rozdělen na pět dílčích cílů:

- 1) Předcházení negativních jevů v rodině
- 2) Vzdělávací aktivity na podporu a zvyšování rodičovských kompetencí
- 3) Tréninkové aktivity (pozitivní, efektivní rodičovství apod.)
- 4) Psychosociální aktivity – intuitivní rodičovství
- 5) Podpora mezigeneračního soužití a vztahů v rodině

Je navázána spolupráce s místními a okolními obecními a městskými úřady, je s námi počítáno v komunitním plánování měst a obcí ve čtyřech oblastech Vysočiny. Velmi dobrá je spolupráce s Krajem Vysočina v prorodinné oblasti, se Sítí mateřských center, s obcemi a městy, kde

působíme a s jinými neziskovými organizacemi, což významně přispívá ke vzájemné kohezi společenství a profesionálnímu růstu pracovníků.

5.3 Metody práce

Základní formou při realizaci projektu pro účastníky programu je:

- přímá práce s rodičem a jeho dítětem.

Přímá práce s klientem zahrnuje kombinaci dvou forem práce:

- práce individuální,
- práce skupinové.

Forma individuální práce je představována osobním navázáním kontaktu pracovnice našeho zařízení s každým klientem, který navštíví zařízení. Na základě tohoto vztahu jsou zjišťovány potřeby a zájmy klienta. Patří sem také například pomoc při řešení osobních, rodinných a jiných problémů různé závažnosti. V případě potřeby pracovnice Kopretiny zprostředkuje odbornou pomoc.

Průběh poskytování individuálních prorodinných služeb:

- příchod klienta do našeho zařízení – zařízení otevřené - nízkoprahové,
- oslovení klienta pracovníci našeho zařízení, pracovnice představuje, činnosti a aktivity centra, předává klientovi v písemné formě „ pravidla pro klienty“, předává letáček s programem služeb pro rodinu, službami prevence a doprovodnými programy centra na dva měsíce
- pracovnice seznamuje klienty s prostory (společenskou místností, hernou, toaletami apod.) a vybavením zařízení, pracovnice představuje nového klienta, stávajícímu kolektivu a pomáhá mu začlenit se do společenství
- po navázání přátelského vztahu dochází i k zajišťování a zprostředkování odborných rad
- v případě potřeby dochází k individuálnímu činnostem s klientem

Metody práce:

- vedení rozhovoru

- individuální přístup ke klientovi
- neorganizované aktivity a programy, nabídka dle zájmů a potřeb klienta,
- seznámení s pravidly neorganizovaných aktivit (viz. princip práce)
- organizované aktivity a programy, nabídka dle zájmů a potřeb klienta, seznámení s pravidly organizovaných aktivit (viz. princip práce)

Metody práce u zprostředkování odborného poradenství:

- příchod klienta – zachování anonymity, individuální přístup ke klientovi
- po prvotním kontaktu jsou zjištěny potřeby klienta
- zprostředkováváme odbornou pomoc - poradenství v oblasti rodiny a zasíláme na kompetentní místa k odborníkům

Skupinová práce představuje vzájemné kontakty mezi klienty, které vedou k odbourání sociální exkluze a možnostem dalšího setkávání i mimo naše zařízení. Další skupinové práce je spolupráce skupiny klientů - dobrovolníků s pracovníky centra. Jedná se například o plánování budoucích aktivit centra, zapojení se klientů (rodičů s dětmi) dobrovolně svojí pomocí při organizování či svých aktivitami do činnosti centra.

Průběh poskytování skupinových prarodinných služeb:

- rozhovor klienta s pracovníkem o jeho zájmech
- nabídka prarodinných služeb, aktivit a doprovodných programů pracovníkem
- výběr prarodinných služeb, aktivit a programů klientem
- po navázání přátelského vztahu dochází i k zajišťování a zprostředkování
  - o odborných rad na základě zjištěných požadavků

- zajišťování programu a péče o děti klientů
- docházení klienta na aktivity centra společně s dítětem
- nepřetržitá spolupráce mezi pracovníci a klienty v plánování programu

Metody práce:

- ukázka
- instruktáž
- slovní návod
- nácvik
- konzultace
- vedení

Princip při neřízených aktivitách:

- nízkoprahovost - otevřenost programu a aktivit, lze se kdykoliv zapojit, dobrovolná návštěvnost, finanční dobrovolné příspěvky se nevybírají předem, jedná se programy a aktivity, které na sebe nenavazují

Neřízené aktivity jsou: besedy, semináře, kavárničky, herny, keramická dílna, jednorázové a doprovodné aktivity apod.

Princip při řízených aktivitách:

- nízkoprahovost - uzavřenost programu a aktivit, nelze se kdykoliv zapojit, nelze kdykoliv se zúčastnit, dobrovolná návštěvnost předem plánovaná, nutnost přihlášení, finanční dobrovolné příspěvky se vybírají předem, program, kurz nebo aktivita probíhá v cyklech na sebe navazujících

Řízené aktivity jsou: kurzy na podporu rodičovských kompetencí, např. kurz efektivního rodičovství apod.

Klienti si mohou vybrat buď řízené nebo neřízené aktivity nebo obě nabízené formy kombinovat.

Metody práce se řídí vnitřními pravidly Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi.

5.4 Personální zajištění

Stanovení pracovního týmu zařízení Kopretina – centra pro rodiče s dětmi se řídí vnitřními předpisy Diecézní charity Brno. Počet pracovníků v rámci organizace a profesní skladba týmu je tvořena potřebami centra a klientů využívajících naše aktivity. Ředitelka Oblastní charity přímo řídí koordinátora – realizátora prarodinných služeb, určuje personální obsazení tohoto postu. Ředitelka Oblastní charity se podílí na výběru pracovníků, potvrzuje výběr nových členů týmu. Dále hodnotí efektivitu projektu, podporuje a vstupuje do smluvních jednání se spolupracujícími institucemi, úřady apod., poskytuje vedoucímu týmu konzultační a přímou pomoc.

Koordinátor – realizátor prarodinných služeb – odpovídá za řízení projektu a členové týmu jsou mu přímo podřízeni. Sestavuje s ekonomem a ředitelkou návrh rozpočtu zařízení.

Dobrovolníci jsou nezbytnou součástí pracovního týmu Kopretiny, proto centrum velice úzce spolupracuje s Kambalou – dobrovolnickým centrem, které spadá pod Oblastní charitu Žďár nad Sázavou. Zaregistrovaní dobrovolníci v dobrovolnickém centru pracují pravidelně. Dobrovolníci, kteří nejsou zaregistrováni, pomáhají při jednorázových aktivitách. Převážná část našich dobrovolníků jsou rodiče, kteří naše centrum navštěvují a chtějí svou pomocí přispět k činnosti centra.

Názvy pracovních pozic a jejich pracovní náplň:

- Koordinátor - realizátor prarodinných služeb
  - realizuje a koordinuje projekt dle MPSV
  - má hmotnou zodpovědnost za plnění projektu a činností pracovního týmu
- Pracovník v prarodinných službách

- věnuje se přímé práci s klienty v prarodinných službách
- připravuje a realizuje programy
- Konzultant - zprostředkovává klientovi poradenství v prarodinných službách
- Lektor - fundovaně vede besedy, přednášky, konzultace, tvůrčí dílny apod.
- Supervizor - podpůrná skupina - zajišťuje vedení podpůrné skupiny
- Garant projektu - poskytuje rodinné poradenství, garantuje realizaci projektu
- Konzultant podpůrné skupiny koordinátorů - realizátorů projektu
- v rámci DCHB - svolává, organizuje schůzky koordinátorů – realizátorů
- projektu s garantem projektu v rámci projektů, realizovaných v oblasti rodinné politiky v DCH Brno
- Ředitelka - podílí se na řízení projektu
- Personalistka - připravuje pracovní smlouvy pro pracovníky projektu, kontroluje docházky pracovníků.
- Ekonom - připravuje rozpočet a vyúčtování projektu
- Účetní účtuje faktury a prvotní poklady projektu
- Pokladní - účtuje pokladní doklady projektu
- Duchovní a propagační asistent, zajišťuje duchovní programy, duchovní podporu pracovníkům i klientů, tvoří a zajišťuje propagaci
- Uklízečka - zajišťuje úklid prostor centra
- Registrovaní dobrovolníci - dobrovolníci, kteří pomáhají, jsou zaregistrovaní
- a pracují pod dobrovolnickou smlouvou, kde svou pomoc statisticky vykazují
- Neregistrovaní dobrovolníci - jsou dobrovolníci, kteří pomáhají jednorázově
- Nebo nárazově a nepracují pod smlouvou

V současnosti na projektu pracuje deset pracovníků na hlavní pracovní poměr, což je 8,6 pracovního úvazku, dvacet osob na dohodu o provedení práce DPP a pět pracovníků na dohodu o provedení činnosti DPČ.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Výzkum

6.1 Vymezení cíle

Cílem výzkumu bylo stanovit a přiblížit důležitost a význam hodnot ve fungování současné rodiny a v mezilidských vztazích. Výzkum má také odpovědět na otázku, zda jsou potřebné prorodinné služby, které poskytují vzdělávání rodičů v oblasti rodičovství a rodiny. Dotazník zahrnuje i otázky, kterými se ptáme na životní hodnoty ve výchově dětí a v partnerství a na to, jak moc je důležitá víra v partnerském vztahu. Práce odpoví na otázku, zda se současné životní hodnoty změnilo k horšímu či nikoliv. To vše souvisí se základní otázkou, směřující ke znalosti Desatera jako základního kodexu naší židovsko-křesťanské kultury a schopnost jeho promítání do partnerských vztahů a fungování rodiny.

6.2 Formulace problému a stanovení hypotéz

Hypotéza číslo 1:

V dnešní době zaměřené především na výkon a materiální hodnoty se důležitost a význam hodnot v současné rodině a v mezilidských vztazích vytrácí.

Hypotéza číslo 2:

Rodiče, kteří využívají prorodinných služeb, považují za nutné vzdělávání v oblasti rodičovství, díky kterému pak více uznávají hodnoty fungování současné rodiny i v dnešní individualistické době.

6.3 Použitá metoda

Jako výzkumná metoda byl zvolen strukturovaný dotazník, který byl rozdán 180 respondentům. Respondenti byli klienti navštěvující Kopretinu

– centrum pro rodiče s dětmi a náhodná široká veřejnost. Návratnost byla 155 dotazníků, což je 86%.

Sesbíraná data byla analyzována kvantitativní metodou. Z důvodu ochrany osobních údajů byl dotazník anonymní.

6.4 Harmonogram postupu

Výzkumné šetření probíhalo v časovém rozmezí jednoho měsíce. Dotazníky byly rozdávány v měsíci lednu 2012. Výzkum byl proveden v oblasti Žďár nad Sázavou.

V první fázi se uskutečnilo rozdání dotazníků respondentům, kteří jej po vyplnění vraceli nazpět nebo jej vhazovali do schránky k tomu určené v centru Kopretina ve Žďáře nad Sázavou, ve Velkém Meziříčí, v Bystřici nad Pernštejnem a v Radešínské Svatce. Schránky na sběr dotazníků byly uloženy na místech, které zaručují anonymitu respondenta.

Ve druhé fázi probíhalo jejich sčítání, rozdělení podle pohlaví, stavu a následná analýza.

6.5 Popis zkoumaného vzorku

Nejen pro výzkum zaměřený na zjištění důležitosti a významu hodnot v současné rodině a partnerských vztazích, ale i pro zjišťování potřebnosti prorodinných služeb a důležitost vzdělávání rodičů v oblasti rodičovství byli osloveni respondenti z oblasti Žďáru nad Sázavou, kteří jsou klienty Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi a náhodná široká veřejnost ve věkovém rozpětí 16 – 67 let.

7. Analýza dat

7.1 Strukturovaný dotazník pro respondenty

Strukturovaný dotazník je rozdělen na dva tématické okruhy, které čítají 28 otázek. (viz příloha A)

Tematické okruhy otázek pro respondenty:

- 1) Význam rodiny a hodnot v současné rodině (otázka číslo 1 – 15)
- 2) Hodnoty v mezilidských vztazích (otázka číslo 16 – 28)

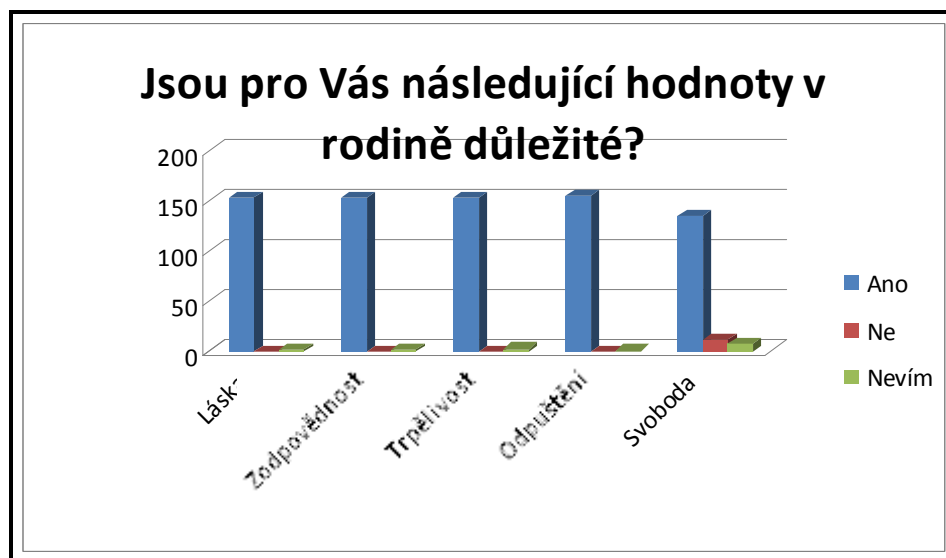
7.1.1 Význam rodiny a hodnot v současné rodině

V rámci daného okruhu se ptáme na důležitost hodnot v otázce číslo 1 – 5.

Je pro vás a pro fungování vaší rodiny a rodinných vztahů důležitá láska, zodpovědnost, trpělivost, odpuštění a svoboda?

Ze 155 respondentů považuje jmenované hodnoty za důležité: láska – 153 respondentů, zodpovědnost - 153, trpělivost- 152, odpuštění – 154, svoboda – 135 respondentů.

Graf 1: Jsou pro vás následující hodnoty v rodině důležité ?

Z analýzy vyplývá, že tyto hodnoty jsou stále pro člověka a jeho fungování jak ve vztahu, tak v rodině velmi důležité.

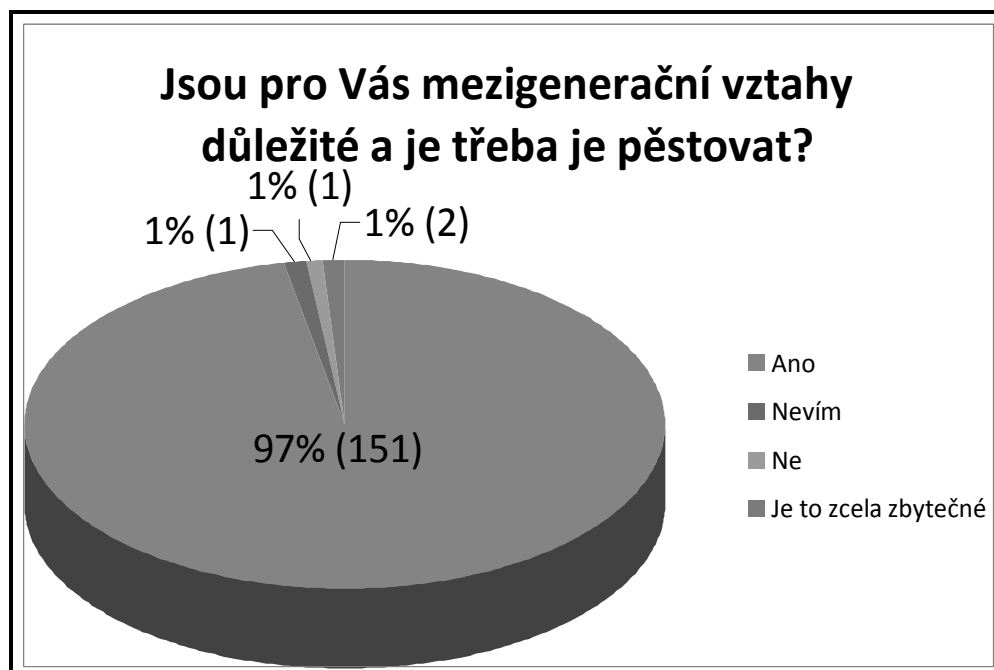
7.1.2 Udržujete mezigenerační vztahy se širší rodinou (rodiče, prarodiče, tchýně, tchán, sourozenci, vnoučata, tety, strýcové, sestřenice apod.)?

Na otázku číslo 6 odpovědělo všech 155 respondentů, 151 respondentů – ano, 4 respondenti – ne. Z analýzy vyplývá, že je pro člověka důležité, udržovat mezigenerační vztahy v širší rodině.

7.1.3 Jsou tyto mezigenerační vztahy pro Vás důležité a je třeba je pěstovat?

Na otázku číslo 7 odpovědělo všech 155 respondentů. Za důležité tyto vztahy udržovat a rozvíjet odpovědělo 151 respondentů ano, 1 respondent – nevím, 1 respondent – ne, 1 respondent považuje udržování mezigeneračních vztahů za zcela zbytečné.

Graf 2: Jsou pro Vás mezigenerační vztahy důležité a je třeba je pěstovat?

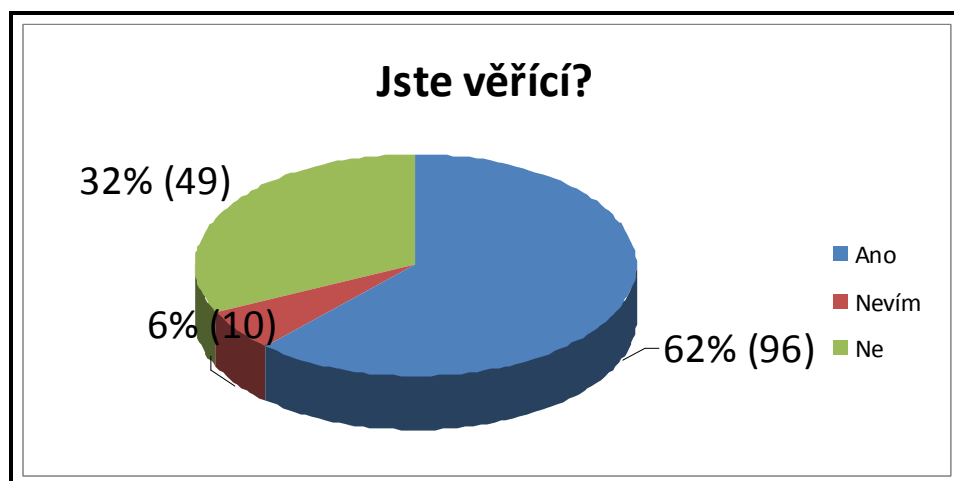

Z analýzy vyplývá, že je pro člověka důležité, udržovat ale i zároveň rozvíjet mezigenerační vztahy.

7.1.4 Jste věřící?

Na otázku číslo 8 odpovědělo všech 155 respondentů. Za věřícího člověka se považuje 96 respondentů, 10 respondentů – neví, 49 respondentů věřících není.

Graf 3: Jste věřící?

7.1.5 Na škále uveďte, jak je pro Vás víra důležitá v rodinných vztazích.

Respondenti se v otázce číslo 9 zamýšleli nad důležitostí víry v rodinných vztazích, kterou označili podle škály důležitosti (1 – velmi důležitá, 2 – důležitá, 3 – neutrální, 4 – spíše nedůležitá, 5 – nedůležitá). Pro 37 respondentů je víra v rodinných vztazích velmi důležitá, pro 38 je důležitá, pro 42 je neutrální, pro 12 je spíše nedůležitá a pro 26 respondentů je nedůležitá.

Graf 4: Je pro Vás důležitá víra v rodinných vztazích?

Z analýzy vyplývá, že víra pro člověka jako jedince má vyšší význam než v rodinných vztazích.

7.1.6 Co pro Vás pojem „víra“ znamená?

V otázce číslo 10 se respondenti vyjadřovali, co pro ně pro jejich osobu znamená pojem víra. Někteří respondenti na otázku neodpověděli. Část respondentů vnímá víru, jako víru v Boha, víru v Boží autoritu, víru v trojjedinného Boha, pochopení života a smrti, přístup k životu, žít v souladu s Desaterem, životní cíl, pevný záchytný bod, pocit bezpečí, věřit v dobro a lásku, naděje na věčný život, Bůh je láska. Často se opakují pojmy jako jistota, naděje, klid, cesta, věřit v pomoc, pochopení, oporu, zakotvení, kostel, pokora.

Druhá část respondentů vnímá víru, jako víru v sebe sama a své hodnoty. Víra jako křesťanská, což znamená víra v Boha pro ně není důležitá, nebo pro respondenty vůbec nic neznamená. Objevují se pojmy vesmír, absolutno, nedůležitost, vůbec nic.

Každý člověk má právo se svobodně rozhodnout, jaké hodnoty v životě bude uznávat a podle toho směřovat svůj život.

Citace z dotazníků k otázce č.10:

„Protože víru v Boha nemám, ani v ní nevychovávám svoje děti, vnímám víru obecně jako víru v lidi kolem sebe, v sebe samu a spoléhám spíše na vlastní svědomí, abych žila, jak se má, což je v podstatě podle Desatera přikázání a nemusela se za sebe stydět. Učím sebe i své děti rozeznávat dobré a špatné.“

„Jistý řád, to, že všechno je spravedlivé a každý dostane, co si zaslouží. Že můžeme ovlivnit svým myšlením spoustu věcí a změnit do jisté míry svůj osud. Že všechny lidské duše jsou částí jednoho celku.“

„Bohužel vinou přístupu „věřících“ a některých kněží ve mne slovo vyvolává spíše negativní pocity typu“káže vodu, pije víno.“

„Víra pro mě neznamená vůbec nic.“

„Žít podle desatera. Ne jako podle zákona. Mělo by mi to dělat radost tak žít. Mělo by mi to přinášet radost.“

„Znamená pro mě hodně, ale těžko se mi to popisuje. Na druhou stranu, není dobré, když mi věřící moralizujeme...“

„Víra je dar. Každodenně zažívám úžasný dar obdarování. Je to zdraví, rodina, práce, láska, telefon, mejlík, krásná květina, pohled z okna, setkání z druhými. To jsou nezasloužené dary. Život není a nebyl vždycky jen v různých barvách, ale žijeme a i když nám Bůh občas něco bere(to co jsme považovali za samozřejmé), má pro nás další cestu. Má nás rád. Je úžasné věřit, že i když já jsem sama hříšník, stojím Bohu za to, aby mne miloval. Co můžu chtít víc? Víra je součástí mého života, bez ní si svůj život nedovedu představit.“

7.1.7 Které jiné hodnoty jsou pro Váš život a výchovu dětí důležité a nejsou uvedeny v dotazníku?

V otázce číslo 11 respondenti měli odpovědět, které hodnoty pro život a při výchově dětí jsou důležité a podle nich v dotazníku chybí. Nejvíce se opakoval pojem tolerance, důvěra, zdraví, úcta, pochopení, upřímnost, ohleduplnost, spravedlivost, schopnost přiznat chybu, vstřícnost, soucit, pravda, přátelství, slušnost, spolehlivost, spolupráce, vzájemná pomoc, rovnost rodičů při výchově, víra, naděje, věrnost, vytrvalost, slušnost, smysl pro humor, opora, korektnost, finanční zabezpečení.

Citace z dotazníků k otázce č.11:

„Porozumění, naslouchání, setkávání (u společného jídla), důvěra, pohlázení, poděkování (dneska se vůbec málo děkuje a prosí).“

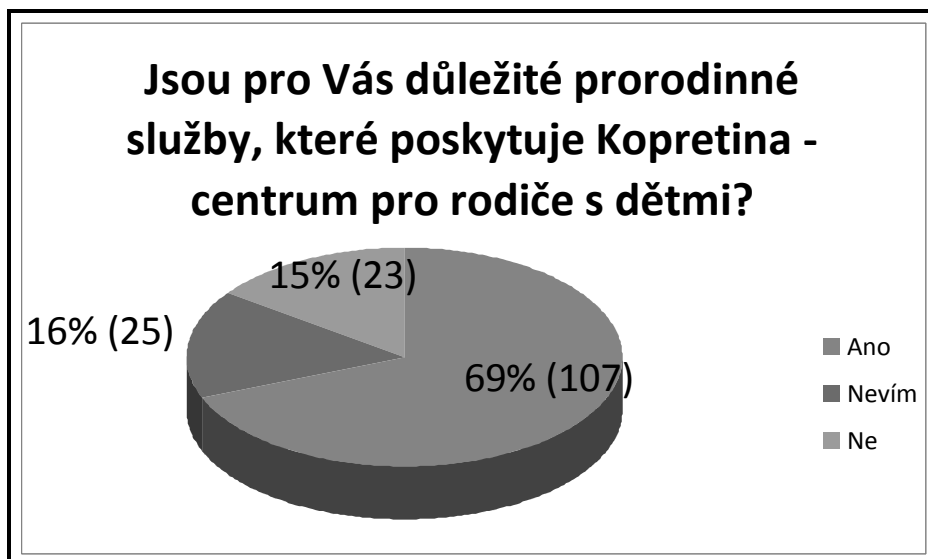
„Úcta, láska mezi lidmi, pravdomluvnost, zodpovědnost za své chování.“

„Podpora zájmů dětí, vzdělávání, příprava na povolání, pěstování vztahu k práci, pomoc potřebným, nemyslet jen na sebe, orientace ve světě, schopnost poradit si ve složité situaci!.

7.1.8 Jsou pro Vás důležité prarodinné služby, které poskytuje Kopretina centrum pro rodiče s dětmi či jiná zařízení rodinného typu – např. vzdělání v oblasti rodiny a rodičovství, výživy apod?

Ze 155 respondentů odpovědělo na otázku číslo 12, že považuje za důležité zařízení poskytující prarodinné služby - 107 respondentů. Odpověď nevím uvedlo – 25 a tyto služby nejsou důležité pro 23 respondentů.

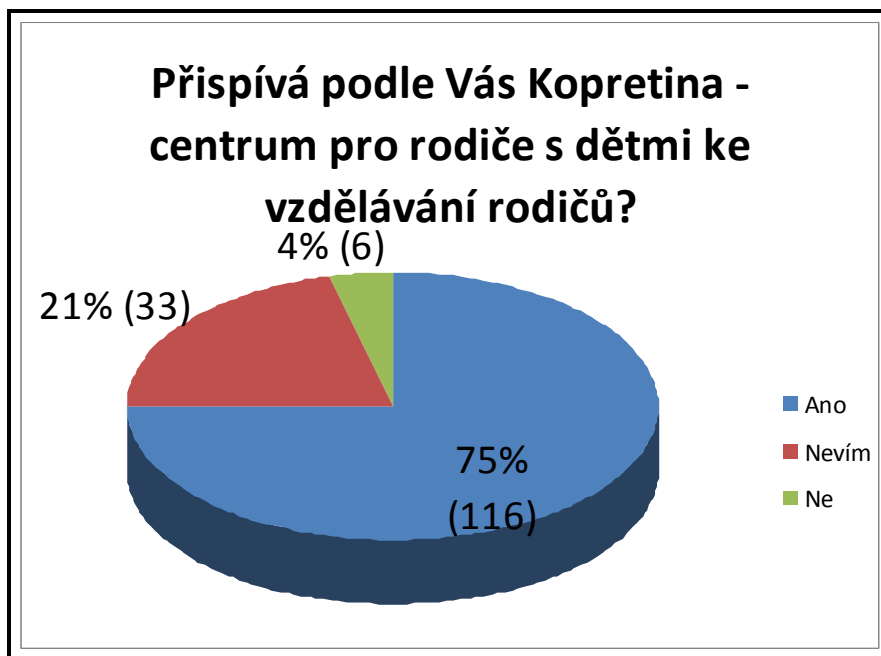
Graf 5: Jsou pro Vás důležité prorodinné služby, které poskytuje Kopretina centrum pro rodiče s dětmi?

7.1.9 Přispívá podle Vás Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi ke vzdělávání rodičů?

Ze 155 respondentů odpovědělo na otázku číslo 13, zda přispívá Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi ke vzdělávání rodičů, odpovědělo 116 respondentů ano, neví 33 a že nepřispívá ke vzdělávání 6 respondentů.

Graf 6: Přispívá podle Vás Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi ke vzdělávání rodičů?

7.1.10 Zúčastnil(a) jste se vzdělávání v Kopretině nebo v podobném zařízení či centru?

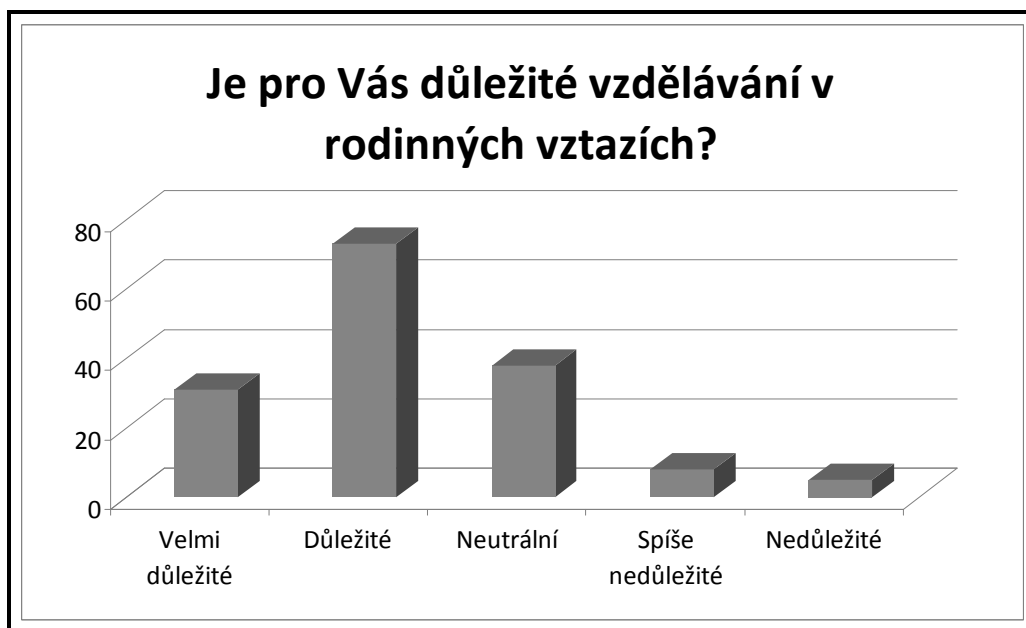
Na otázku číslo 14 odpovědělo 74 respondentů ano a 81 respondentů ne.

7.1.11 Je pro Vás důležité vzdělávání v rodinných vztazích (např. kurzy zvyšující rodičovské kompetence a role, kurzy pro nastávající maminky, besedy týkající se výchovy dětí, partnerských a mezigeneračních vztahů apod.?) Míru důležitosti zanechte na číselné škále.

Respondenti v otázce číslo 15, se zamýšleli nad důležitostí vzdělávání rodičů v oblasti rodičovství a rodiny, prostřednictvím zařízení poskytující prorodinné služby, kterou označili podle škály důležitosti (1 – velmi důležitá, 2 – důležitá, 3 – neutrální, 4 – spíše nedůležitá, 5 – nedůležitá).

Pro 31 respondentů je vzdělávání v této oblasti velmi důležité, pro 73 je důležité, pro 38 je neutrální, pro 8 je spíše nedůležité a pro 5 respondentů je nedůležitá.

Graf 7: Je pro Vás důležité vzdělávání v rodinných vztazích?

Pokud obecně shrneme analýzy vyplývá, že vzdělávání považuje 67 % za důležité, 24,5 % respondentů je neutrální a 9,5 % považuje za nedůležité v této oblasti vzdělávání.

7.2. Hodnoty v mezilidských vztazích

V rámci daného okruhu se ptáme na důležitost hodnot v otázce číslo 16 – 28.

7.2.1 Očíslujte hodnoty podle toho, jak jsou pro Vás důležité v partnerském životě: Odpuštění, finance, láska, zodpovědnost, trpělivost, víra, svoboda

(1 – nejvíce důležité, 7– nejméně důležité)

Graf 8: Důležitost hodnot v partnerském životě

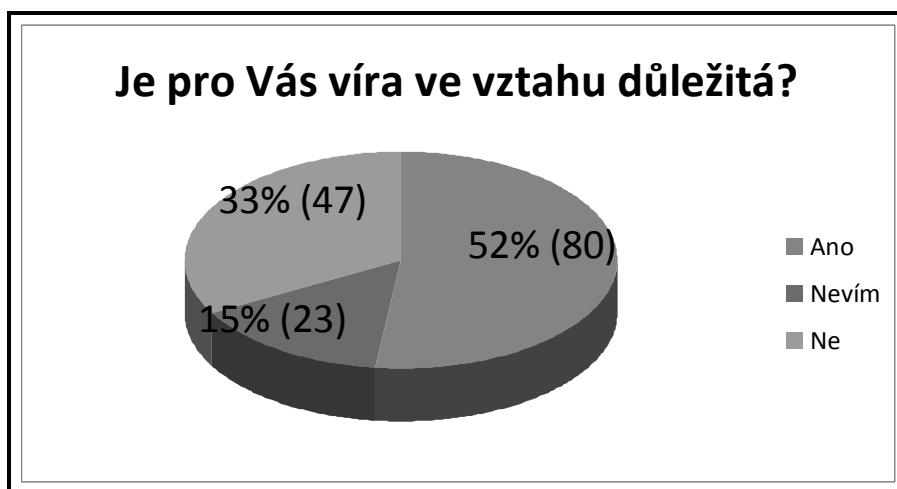
Z analýzy plyne, které hodnoty jsou pro život člověka ve dvou nejdůležitější. První a nejvíce označenou hodnotou je láska a nejméně svoboda.

7.2.2 Je pro Vás víra ve vztahu důležitá?

Na otázku číslo 17 zodpovědělo pouze 150 respondentů, 5 respondentů neodpovědělo vůbec.

Z analýzy vyplývá, že 52% respondentů považuje víru ve vztahu za důležitou, 15 % neví a 33 % respondentů při vztahu víru nevidí jako důležitou.

Graf 9: Je pro Vás víra ve vztahu důležitá?

7.2.3 Víte, o čem Desatero Božích přikázání je?

V otázce číslo 18 respondenti odpovídali na otázku, zda vědí, o čem je Desatero Božích přikázání. Měli možnost si vybrat z variant: ano, nevím, ne, nikdy jsem o něm neslyšel, je to přežitek, zastaralé názory na život.

Tabulka: 1 Víte, o čem Desatero božích přikázání je?

	Ženy	Muži
Ano	113	32
Nevím	6	0
Ne	2	0
Nikdy jsem o tom neslyšel(a)	0	0
Je to přežitek, zastaralé názory na život.	2	0

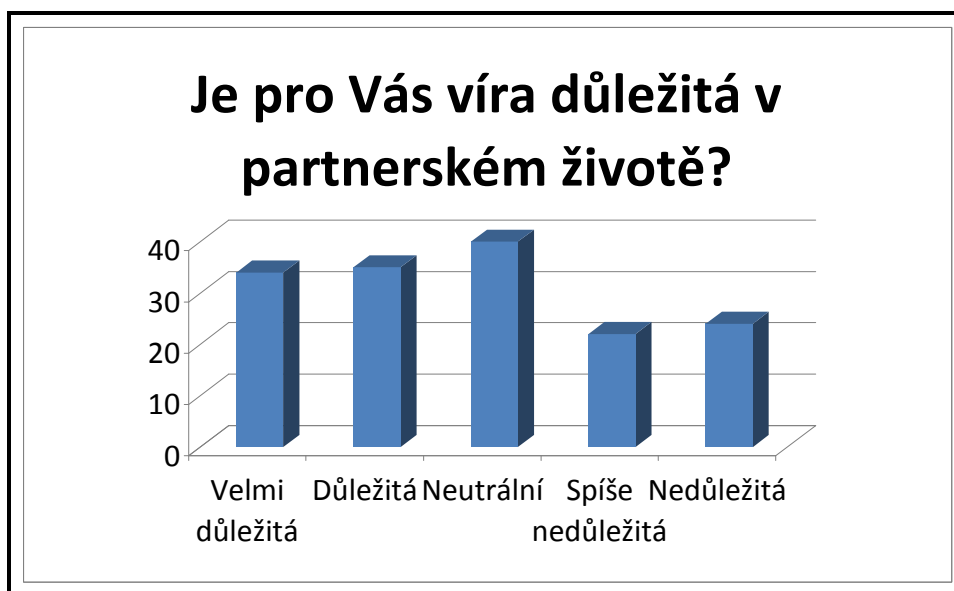
Je zajímavé, že dotazovaní respondenti v zastoupení mužů jednoznačně odpověděli, že Desatero znají.

7.2.4 Na škále uveďte, jak je pro Vás víra důležitá v partnerském životě:

Respondenti v otázce číslo 19 se zamýšleli nad důležitostí víry v partnerských vztazích, kterou označili podle škály důležitosti (1 – velmi důležitá, 2 – důležitá, 3 – neutrální, 4 – spíše nedůležitá, 5 – nedůležitá). Pro 34 respondentů je víra v partnerských vztazích velmi důležitá, pro 35 je důležitá, pro 40 respondentů - je neutrální, pro 22 je spíše nedůležitá a pro 26 respondentů je nedůležitá - nemá žádný význam.

Graf 10: Je pro Vás víra důležitá v partnerském životě?

Z analýzy plyne, že člověku v partnerském životě je v podstatě jedno, zda druhý partner je věří či nikoliv, ale upřednostňuje hodnotu lásky viz. graf 8.

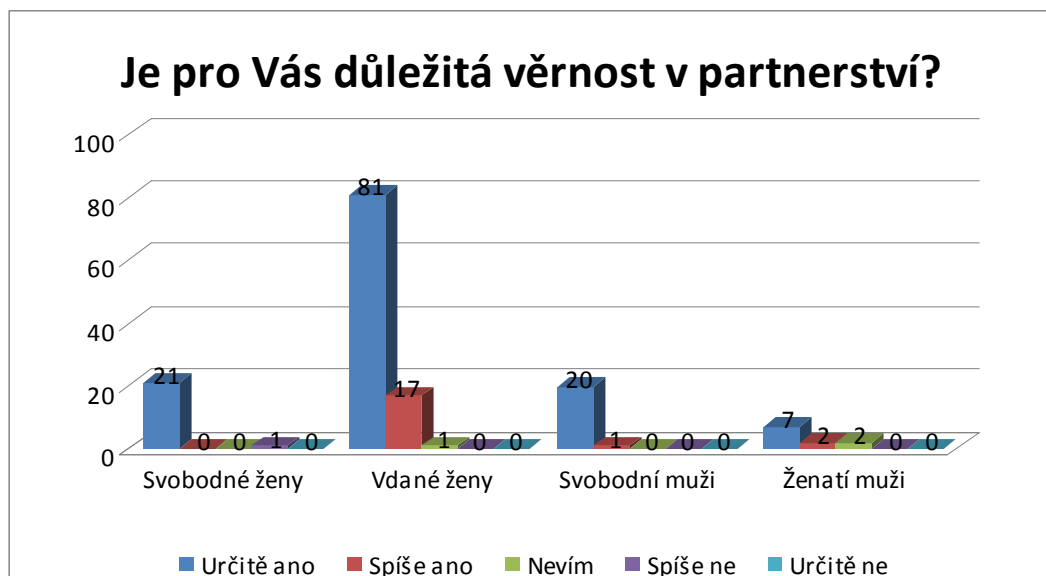
7.2.5 Je pro Vás důležitá věrnost v partnerství?

Respondenti odpovídali na otázku číslo 20, zda je věrnost v partnerském vztahu pro ně důležitá. Měli možnosti: určitě ano, spíše ano, nevím, spíše ne, určitě ne.

Respondenti byli rozděleni na svobodné, vdané a ženaté.

Analýza ukázala, jak věrnost je pro většinu respondentu důležitá. V dnešní době, kdy společnost ztrácí své hodnoty autorku práce překvapilo, že prosvobodné muže je věrnost velmi podstatnou hodnotou.

Graf 11: Je pro Vás důležitá věrnost v partnerství?

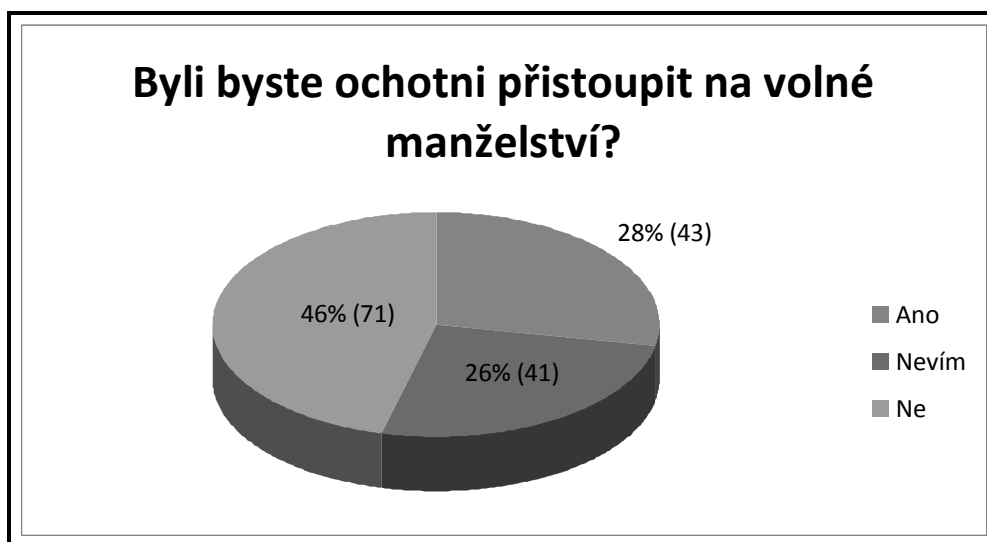

7.2.6 Byl/a byste ochoten/na přistoupit na volné manželství (neformální na zkoušku)?

Na otázku číslo 21 odpovědělo 154 respondentů, 1 neodpověděl.

Z analýzy plyne, že pouze 46 % respondentů není ochotno jít do volného manželství.

Graf 12: Byli byste ochotni na přistoupit na volné manželství?

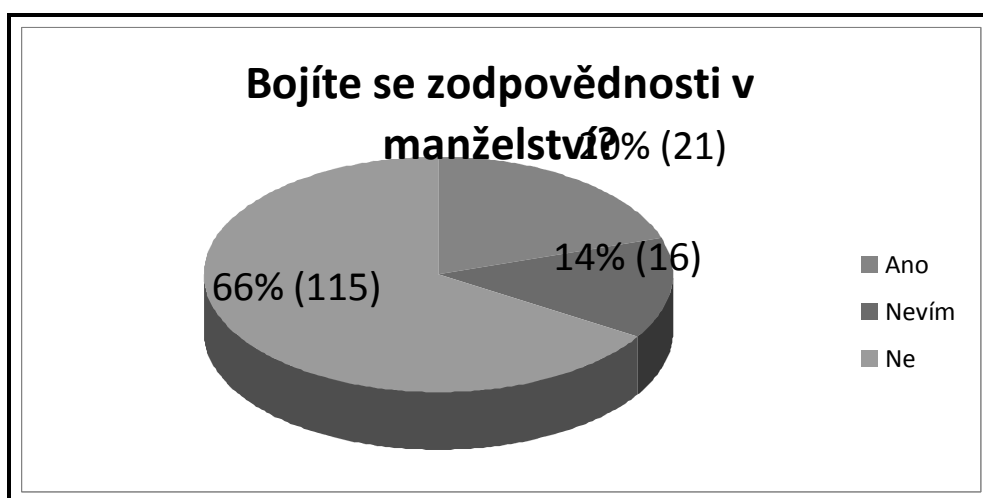
7.2.7 Bojíte se zodpovědnosti v manželství?

Na otázku číslo 22 odpovědělo 152 respondentů, 3 neodpověděli.

Autorka práci chtěla zjistit, zda odpovědnost je důvodem k neuzavírání manželství (viz. graf. 12).

Z analýzy vyplývá, že odpovědnost není tento důvod.

Graf 13: Bojíte se zodpovědnosti v manželství?

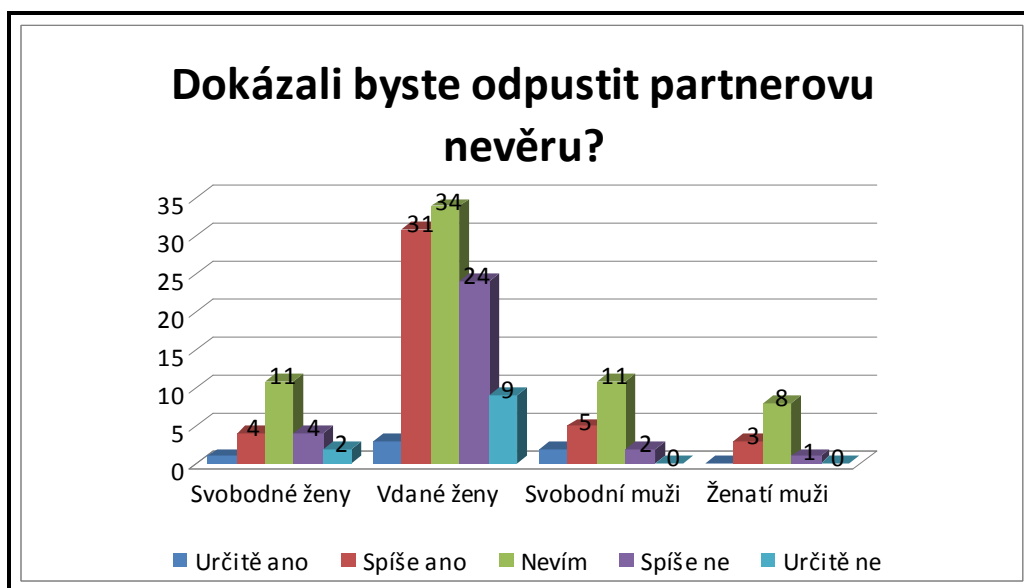

Z analýzy vyplývá, že odpovědnost není tento důvod.

7.2.8 Dokázal/a byste odpustit partnerovu nevěru?

Respondenti odpovídali na otázku číslo 23, zda by dokázali odpustit nevěru partnerovi. Měli možnosti: určitě ano, spíše ano, nevím, spíše ne, určitě ne.

Graf 14: Dokázali byste odpustit partnerovu nevěru?

7.2.9 Je pro Vás v partnerství důležitá nějaká hodnota, která není v dotazníku uvedena? (Odpuštění, láska, zodpovědnost, trpělivost, víra, svoboda)

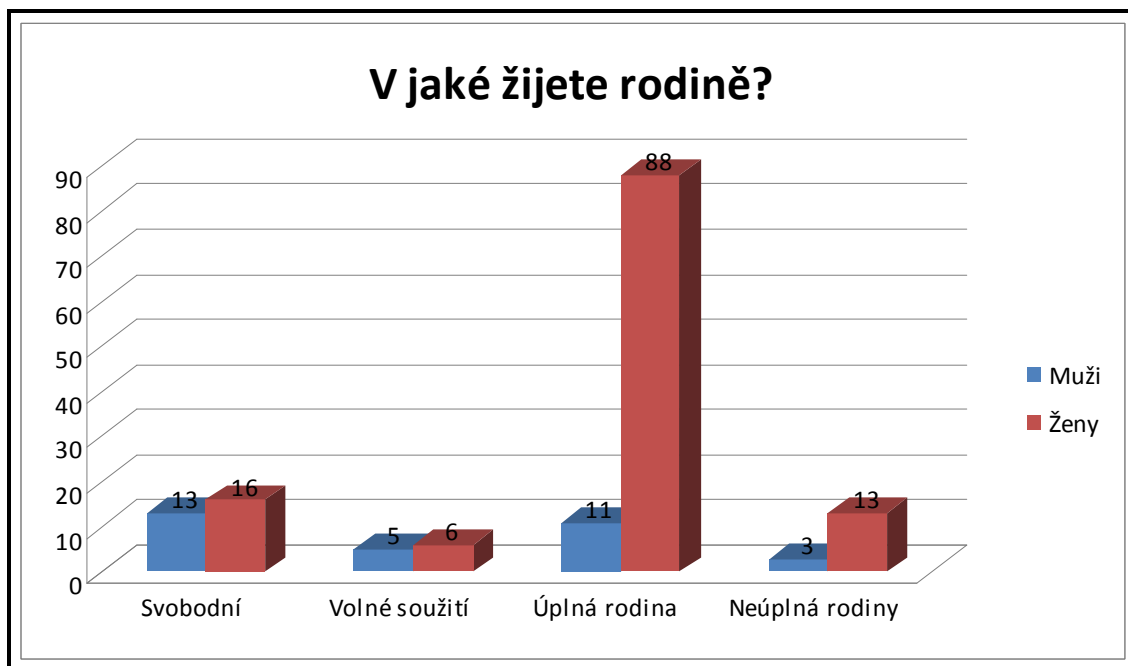
V otázce číslo 24 respondenti měli odpovědět, které hodnoty pro partnerství jsou důležité a podle nich v dotazníku chybí. Nejvíce se opakoval pojem tolerance, důvěra, zdraví, úcta, pochopení, upřímnost, ohleduplnost, spravedlivost, schopnost přiznat chybu, vstřícnost, soucit, pravda, přátelství, slušnost, spolehlivost, spolupráce, vzájemná pomoc, víra, naděje, věrnost, vytrvalost, slušnost, smysl pro humor, opora, korektnost, finanční zabezpečení, umět naslouchat.

Z analýzy vyplývá, že hodnoty jsou totožné s hodnotami pro výchovu dětí u otázky číslo 11.

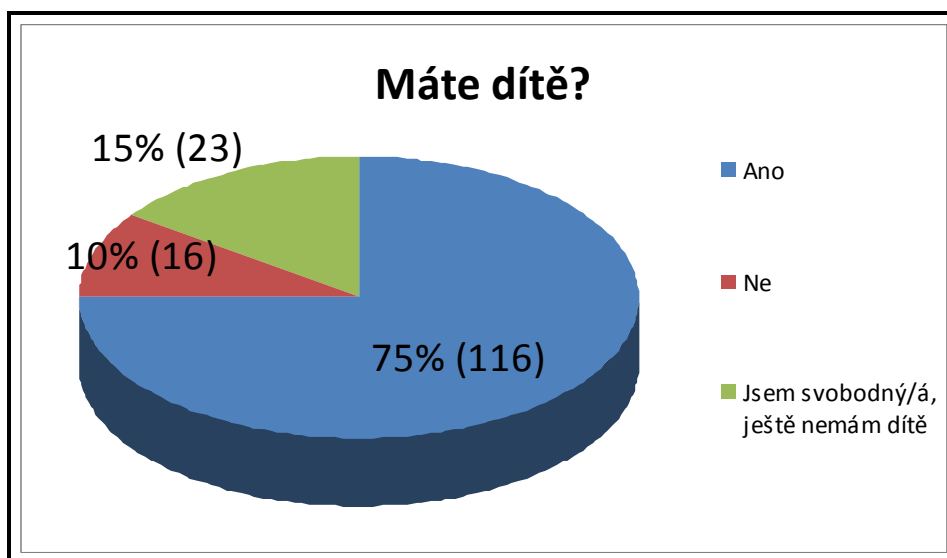
7.2.10 Respondenti v dotazníkovém šetření

V okruhu otázek 25. – 28. respondenti uváděli informace o své osobě. V jaké rodině žije respondent, má-li dítě a zda je muž nebo žena. Z řad respondentů bylo 126 žen a 32 mužů.

Graf 15: V jaké rodině žijete?

Graf 16: Máte dítě?

8 Interpretace údajů shrnutí

V předchozí části byly uvedeny výsledky analýz z dotazníkového šetření.

Hypotéza číslo 1: V dnešní době zaměřené především na výkon a materiální hodnoty, se důležitost a význam hodnot v současné rodině a v mezilidských vztazích vytrácí.

Z daného výzkumu vyplývá, že toto tvrzení hypotézy se nepotvrdilo. Nelze tvrdit, že hodnoty v dnešní době ztrácejí na důležitosti a významu v rodinách a mezilidských vztazích.

Hypotéza číslo 2: Rodiče, kteří využívají prarodinných služeb, považují za nutné vzdělávání v oblasti rodičovství, díky kterému pak více uznávají hodnoty fungování současné rodiny i v dnešní individualistické době.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že tyto výroky se potvrdily. Rodiče, kteří se vzdělávají prostřednictvím prarodinných služeb, považují toto vzdělávání za důležité. Díky vzdělávání, která navštěvují, uznávají hodnoty důležité pro fungování „zdravé“ rodiny a mezilidských vztahů. Z výsledků kvantitativního výzkumu metodou dotazníků se potvrdil i význam zařízení prarodinných služeb, která tato vzdělávání realizují.

ZÁVĚR

Záměrem bakalářské práce byl pohled na současnou rodinu, na její hodnoty, které uznává, ctí a žije. Hodnoty, jež jsou důležité pro fungování rodiny, partnerských a mezilidských vztahů. Hodnoty, které by měl rodič, vychovávající své dítě ctít, respektovat a chránit. Častokrát si rodiče neuvědomují, že předávají s životem to nejcennější, svůj přístup k životu a k lidem. Děti se snaží rodiče napodobovat ve všech oblastech života a přejímají tak za své i hodnoty, kterým zpočátku nerozumějí, tak přebírají i žebříček životních hodnot svých rodičů. Působí tím zmatek a nejistotu v duši dítěte, které neví, co je dobré a co špatné a přijímá tak za vzor jednání ovlivněné konzumní společností, která klade přílišný důraz na výkon, individualitu a prospěchářství.

V teoretické i praktické části bakalářské práce autorka přibližuje důležitost hodnot, význam Desatera, které má zásadní vliv na morální hodnoty v manželství, v rodině a při výchově dětí, což se potvrdilo i v dotazníkovém šetření, kdy respondenti odpovídali na otázky: „Jste věřící“?, „Zda je víra důležitá v rodinných vztazích“? Nakolik je důležitá víra v partnerském životě“? Věřících respondentů bylo celkově 62%, důležitost víry v rodinných vztazích je chápána jako velmi důležitá pro 24% respondentů, vnímána jako důležitá pro 24,5% respondentů, 27% je respondentů, kteří jsou neutrální, pro 7,5% respondentů je spíše nedůležitá a pro 17% respondentů je nedůležitá. Zajímavé je zjištění, že v partnerských vztazích jen pouze 52% respondentů považuje víru za důležitou. Respondenti, kteří uvedli, že jsou nevěřící, mají paradoxně důležité hodnoty vycházející právě z Desatera, ovšem této souvislosti si nejsou vědomi. Takovou hodnotou je například věrnost a odpuštění. Na otázku: „Které hodnoty jsou důležité pro vás a pro fungování vaší rodiny a rodinných vztahů“, respondenti seřadili hodnoty dle důležitosti: 1. lásku, 2. zodpovědnost, 3. trpělivost, 4. odpuštění a 5. svobodu. V dnešní postmoderní době, kdy je nám z médií reprodukováno, že dnešní společnost neuznává žádné morální hodnoty, je závěr z uskutečněného dotazníkového šetření v celku pozitivní pro autorku ovšem v některých otázkách zcela

překvapením. Na otázku: „Očíslujte hodnoty podle toho, jak jsou pro Vás důležité v partnerském životě?“ Respondenti stanovili pořadí takto: 1. láska, 2. zodpovědnost, 3. trpělivost, 4. odpuštění, 5. finance, 6. víra, 7. svoboda. Z tohoto výzkumného dotazníkového šetření, vidíme, že se nám stejné hodnoty prolínají do všech oblastí života fungování rodiny, výchovy dítěte a mezilidských vztahů. Dále se opakovaly pojmy víra, tolerance, naděje, porozumění, zdraví, úcta, pochopení, upřímnost, ohleduplnost, spravedlivost, vstřícnost, soucit, pravda, přátelství, slušnost, spolehlivost, spolupráce, vzájemná pomoc, věrnost, vytrvalost, opora, korektnost, umět naslouchat a komunikovat.

Důležité je i poznání, kdy 97% respondentů odpovídá, že chce udržovat a rozvíjet mezigenerační vztahy. To jistě vede v naději na revitalizaci hodnot, které nám všem život dělají lepší, nesobecký, plný porozumění, pochopení, lásky bez důrazu především na materiální hodnoty a individualistický přístup.

Význam zařízení, poskytující prorodinné služby jako je Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi a podobná zařízení, které realizují a umožňují vzdělávání a pomoc rodičům v oblasti rodičovství a rodiny za velmi důležitý. Dle dotazníkové šetření, vzdělávání považuje za velmi důležité 20% respondentů, 47 % za důležité, 24,5 % respondentů je neutrální a 9,5 % považuje vzdělávání za nedůležité. Pro autorku práce je zajímavé zjištění, že třebaže dotazovaní respondenti se nezúčastnili žádného vzdělávání, přesto si myslí, že vzdělávání v této oblasti je potřebné a důležité.

Rodina je prvním místem, kde se s hodnotami setkáváme každý z nás a je na nás dospělých, aby jsme byli dobrým příkladem pro naše děti ale i ostatní, kteří hledají svoji životní cestu. Skrze lásku, víru a naději máme možnost ovlivňovat společnost kolem nás, nejsme na tom špatně, ale mohli by jsme být na tom lépe. Byli bychom krátkozrací, kdybychom se o to nepokusili. Vždyť to děláme pro sebe a především pro naše děti a budoucí pokolení. Dopřejme si svět skutečných životních hodnot s láskou k bližnímu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAUMAN, Zygmunt. *Tekuté časy, Život ve věku nejistot*. Praha: Academia. 2008. ISBN 978-80-200-1656-0.
- BENEDICTUS PP. XVI.. *Kompendium katechismu katolické církve*. Karmelitánské nakladatelství. 2006. ISBN 80-7195-094-7.
- Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona*, 7. přepracované vydání. Praha: Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80-85810-11-5
- EYRE, Linda a Richard. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha : Portál. 2007. ISBN 80-7178-360-9.
- FROMM, Erich. *Cesty z nemoci společnosti*. Praha. 2009. ISBN 978-80-86916-10-1
- HAVLÍK, Radomír. *Úvod do sociologie*. Praha: Karolinum. 2007. ISBN 978-80-246-1385-7.
- HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada. 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.
- HUGUES, Dollié. *Mezi mužem a ženou*. Karmelitánské nakladatelství. 2009. ISBN 978-80-7195-284-8.
- HUGUES, Dollié. *Ženy, milujte své muže!* Karmelitánské nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-7195-283-1.
- JAN PAVEL II.. *Familiaris consortio – Apoštolská adhortace Jana Pavla II. o úkolech křesťanské rodiny v současném světě*. 2. vyd. Praha: Zvon, české
- JAN. PAVEL II.. *Na minutu s Janem Pavlem II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2006. ISBN 80- 7195-038-6.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
- JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: TRITON. 2003 ISBN – 80-7254-329-6.
- KAŇA, Jiří. FOUKALOVI, Petr a Iva. *Manželství od Boha nám dané*. Vranov nad Dyjí: Fatim. 2005. ISBN 80-7178-838-4.
- KAUFMANN-HUBER, Gertrud. *Děti potřebují rituály*. Praha : Portál. 1998. ISBN 80-7178-203-3.

KIPPLEY, John F. *Manželství je na trvalo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská. 2001. ISBN 80-7266-075-6.

Kompendium Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2006. ISBN 80-7195-079-3.

KREJČÍ, Ivan. *Nezoufejte! Jsou ještě horší děti než ty vaše aneb Balzám na duši zdecimovaných rodičů....A co z nich vyrostlo po letech*. Praha: Beta. 2008. ISBN 978-80-7306-364-1.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *O šťastném manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2005. ISBN 80-7192-765-1.

LIPTOVSKÝ, Gilda. *Éra prázdnoty*. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-190-5.

MATĚJČEK, Zdeněk; *Prvních šest let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada. 2005. ISBN 978-80-247-0870-6.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíce potřebují*. Praha: Portál. 2008. ISBN 978-80-7367-504-2.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON. 1997. ISBN 80-85850-24-9.

MELICHAROVÁ, Anna. *Mateřství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2009. ISBN 97880-7195-267-1.

MIKULÁŠEK, Jiří. *Přichází král*. Brno: Biskupství brněnské. 2005

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. Brno: Blok. 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2.vyd. Praha: SLON. 2008. s. 311. ISBN 978-80-86429-87-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: SLON. 2002. ISBN 80-86429-05-9.

NYTROVÁ, Olga. PIKÁLKOVÁ, Marcela. *Etika a logika v komunikaci*. Praha: UJAK, 2007. ISBN: 978-80-86723-45-7.

NYTROVÁ, Olga. HLASIVCOVÁ, Markéta. STRACHOTA, Václav. *Dialog na cestě 2*. Praha : Blahoslav, 2006. ISBN 80-7000-924-1.

NYTROVÁ, Olga. PIKÁLKOVÁ, Marcela. *Dialog mezi hodnotami aneb Hodnoty vyřčené a hodnoty žité*. Praha, Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-014-3

- OPATRŇÝ, Aleš. *Příprava na manželství*. Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997.
- PERNEROVÁ, Rotrauda. *Tabu v rodinné komunikaci*. Praha: Portál. 2000. ISBN 80-7178-363-3.
- PESCHKE, Karl – Heinz. *Křesťanská etika*. Praha : Zvon. 2004. ISBN 80-7021-718-9.
- PÖHLMANN, Horst Georg. STERN, Marc. *Desatero v životě židů a křesťanů*. Praha : Vyšehrad. 2006. ISBN 80-7021-783-9.
- PONSARDOVÁ, Christiane. *Víra v rodině*. Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-184-1.
- PREKOPOVÁ, Jiřina. *Malý tyran*. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-589-9.
- PREKOPOVÁ, Jiřina. *Rodiče by měli dělat chyby*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-766-4.
- RHEINWALDOVÁ, Eva. *Jak vychovat šťastné dítě*. Praha: Motto. 1997. ISBN 80-85872-61-7.
- SIMAJCHL, Ladislav. *Láska pod lupou*. Vranov nad Dyjí: Fatim. 2005
- SIMAJCHL, Ladislav. *Desatero Božích přikázání. Pravidla dobrého člověčenství*. Vranov nad Dyjí: A.M.I.M.S. 2010
- SIMAJCHL, Ladislav. *Manželství v záběhu*. Vranov nad Dyjí: Fatim. 2005
- SINGLY, Françoise de. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. 1999. ISBN 80-7178-249-1.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha : Portál. 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- TRPIŠOVSKÁ, Dobromila. VACÍNOVÁ, Marie. *Sociální psychologie : vybraná témata*. Praha : Univerzita J. A. Komenského Praha. 2007.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. Praha : Karolinum. 1996. ISBN 80-7184-317-2.
- WEBER, Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha : Zvon Vyšehrad. 1998. ISBN 80-7021-292-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Národní koncepce podpory rodin s dětmi

URL: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf [cit. 2. 1. 2012]. Dostupné na www.mpsv.cz

Národní koncepce rodinné politiky

URL: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf
[cit. 2. 1. 2012]. Dostupné na www.mpsv.cz

OPATRŇY, Aleš. *Příprava na manželství*. Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997. URL: <http://www.vira.cz> [cit. 12. 12. 2011].
Dostupný na <http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Manzelstvi.html>

LOCHT DE, Pierre: Křesťanská rodina dnes, in: Teologické texty, roč. I, č.5.
URL: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/1990-5/Krestanska-rodina-dnes/170> [cit. 2. 1. 2012]. dostupný na www.teologicketexty.cz , ISSN 0862-6944.

SEZNAM TABULEK

Tabulka1: Víte, o čem Desatero božích přikázání je?

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1: Jsou pro vás následující hodnoty v rodině důležité ?
- Graf 2: Jsou pro Vás mezigenerační vztahy důležité a je třeba je pěstovat?
- Graf 3: Jste věřící?
- Graf 4: Je pro Vás důležitá víra v rodinných vztazích?
- Graf 5: Jsou pro Vás důležité prorodinné služby, které poskytuje
Kopretina centrum pro rodiče s dětmi?
- Graf 6: Přispívá podle Vás Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi
ke vzdělávání rodičů?
- Graf 7: Je pro Vás důležité vzdělávání v rodinných vztazích?
- Graf 8: Důležitost hodnot v partnerském životě
- Graf 9: Je pro Vás víra ve vztahu důležitá?
- Graf 10: Je pro Vás víra důležitá v partnerském životě?
- Graf 11: Je pro Vás důležitá věrnost v partnerství?
- Graf 12: Byli byste ochotni na přistoupit na volné manželství?
- Graf 13: Bojíte se zodpovědnosti v manželství?
- Graf 14: Dokázali byste odpustit partnerovu nevěru?
- Graf 15: V jaké rodině žijete?
- Graf 16: Máte dítě?

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK	I
PŘÍLOHA B – FOTODOKUMENTACE	II

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

DOTAZNÍK

Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jak dnešní společnost vnímá význam rodiny a hodnoty v současné rodině, jaké hodnoty ovlivňují vztah v manželství, partnerství, jak jsou vnímány a jak je o nich smýšleno.

VÝZNAM RODINY A HODNOT V SOUČASNÉ RODINĚ

1) Je pro Vás pro fungování vaší rodiny a rodinných vztahů důležitá láska?

- a) ano   b) nevím
c) ne (napište proč) .....

2) Je pro Vás zodpovědnost při fungování rodiny a rodinných vztahů důležitá?

- a) ano   b) nevím
c) ne (napište proč) .....

3) Myslíte si, že je pro fungování rodiny a při výchově dětí důležitá trpělivost a také ji své děti učít?

- a) ano   b) nevím
c) ne (napište proč) .....

4) Myslíte si, že je pro fungování rodiny a výchovu dětí důležité odpuštění ?

- a) ano   b) nevím
c) ne (napište proč) .....

5) Je pro Vás a pro fungování rodiny důležitá hodnota svobody, aby rodič vychovával své dítě svobodně a učil jej svobodnému rozhodování ?

17) **Je pro Vás víra ve vztahu důležitá?**

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

18) **Víte, o čem Desatero Božích přikázání je?**

- a) ano
- b) nevím
- c) ne
- d) nikdy jsem o něm neslyšel(a)
- e) je to přežitek, zastaralé názory na život

19) **Na škále uveďte, jak je pro Vás víra důležitá v partnerském životě:**

(1 – velmi důležitá, 2 – důležitá, 3 – neutrální, 4 – spíše nedůležitá, 5 – nedůležitá)

1   2   3   4
5

20) **Je pro Vás důležitá věrnost v partnerství?**

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

21) **Byl/a byste ochoten/na přistoupit na volné manželství (neformální na zkoušku)?**

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

Z jaké důvodu? .....

22) **Bojíte se zodpovědnosti v manželství ?**

- a) ano   b) nevím   c) ne

23) **Dokázal/a byste odpustit partnerovu nevěru?**

- a) určitě ano
b) spíše ano
c) nevím
d) spíše ne
e) určitě ne

24) **Je pro Vás v partnerství důležitá nějaká hodnota, která není v dotazníku uvedena?**

(Odpuštění, láska, zodpovědnost, trpělivost, víra, svoboda)

.....

25) **Žijete či vychováváte dítě:**

- a) v úplné rodině
b) v neúplné rodině (rozvod, úmrtí, svobodná matka)
c) volné soužití (neformální vtaah partnerů)
d) jsem svobodný/á, ještě nemám svou rodinu; vyrůstal/a jsem v rodině :
- a)   b)   c)

26) **Máte dítě?**

- a) ano   c) jsem svobodný/á, ještě nemám dítě
b) ne

27) **Pohlaví:**

- a) muž
b) žena

28) **Uved'te prosím svůj věk:**

Děkuji Vám za spolupráci.

Příloha B – fotodokumentace

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zdenka Šrámková

Obor: Speciální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

**Název práce: Hodnoty současné rodiny, podpora fungující rodiny
prostřednictvím prarodinných služeb a jejich význam**

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 86

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů české literatury a pramenů: 47

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nytrová